

ԱՐԶԱԳԱՆԳ

ARTZAKANK - ECHO

Bimestriel bilingue publié à Genève

JANVIER - FÉVRIER 2017

N° 208

Բովանդակություն

- Էջ 6-** Հայաստան-Սփիւռք հեռանկարներ - Ինքնակազմակերպում
- Էջ 9-** Ջհանկիր Աղա
- Էջ 10-** ՓԹԻԹ-ի Application-ը - Հայերէնի դասընթացներ Ստամբուլում՝ իսլամացած հայերի համար
- Էջ 16-** Մահացած է բարերար Կրթանես Սաաթճի
- Էջ 17 -** Տրորընդէզն Էկալ, մենձ գոլն ընկալ.
- Էջ 19 -** Այսբան հողատուներ որսողի՞ց
- Էջ 20- Ցեղասպանութեան ընթացքին հայեր փրկած իսլամներուն նուիրուած նոր հատոր
- Էջ 22 -** Ժընեւ և Լեման շրջանի Սուրբ Յակոբ Հայաստանեայց առաքելական եկեղեցւոյ լուրեր

Sommaire

- P. 2 -** ARTZAKANK a fêté son 30ème anniversaire
- P. 3-** Pourquoi cette conférence? - "Arménie-Diaspora: quelles perspectives?"
- P.7-** Les Archives Nationales d'Arménie - Entretien avec Mme Gohar Avagyan
- P. 11 -** Le pianiste Jean-Paul Gasparian ouvre la saison des "Jeudis du piano"
- P. 12 -** Téotig - Mémorial du 24 avril
- P. 13 -** Interview exclusive avec Ara Papayan
- P. 15 -** Mme Hasmik Tolmajyan décorée de l'ordre national du mérite
- P. 16 -** Lévon Minassian invite Juan Carmona
- P. 17 -** Pour la mémoire de son frère et l'amour de son fils ...
- P. 20-** Hooshkaparik
- P. 23-** Nouvelles de l'Ecole Topalian
- P. 24 -** Nouvelles de l'Union Arménienne de Suisse

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ՆՈՐ ՏԱՐԻ
BONNE ANNÉE

2017

2016 peut être considéré comme une année charnière pour les Arméniens sur plusieurs plans. L'année a été riche en événements qui ont éveillé les consciences tant en Arménie qu'en Diaspora sur les problèmes et les facteurs qui pourraient ébranler les fondements de l'Etat arménien.

L'évènement le plus marquant de l'année a sans doute été la guerre des 4 jours au début d'avril avec son lourd bilan en pertes humaines et les 800 hectares de terres occupés par les troupes azéries près de Talish et de Martakert en Artsakh. Les crimes de guerre commis par l'Azerbaïdjan à cette occasion nous montrent bien ce qui attend les Arméniens si jamais Artsakh ou une de ses régions devait retourner sous le contrôle de ce pays. Malgré ce constat, certains dirigeants arméniens et les représentants du Groupe de Minsk continuent de parler des concessions territoriales du côté arménien contre un statut transitoire vague pour l'Artsakh.

Un autre évènement choc de l'année a été la prise d'un poste de police à Erevan par "Sasna Tsrer" (Enragés de Sassoun), un groupe de vétérans de la guerre du Karabagh, qui a causé la mort de 3 policiers, ainsi que les violences policières insoutenables exercées à Sari Tagh en marge de cette opération.

Ces développements ont mis en évidence la vulnérabilité de l'Etat arménien face aux agressions venant de l'extérieur mais aussi découlant de maux internes qui ont élargi le fossé entre le peuple et ses dirigeants. C'est sur cette toile de fond que l'Arménie et l'Artsakh ont célébré en septembre 2016 le 25ème anniversaire de leur indépendance.

Cet état plus qu'alarmant a poussé le président Serj Sargsyan à nommer Karen Karapetyan nouveau Premier ministre et à procéder à un remaniement ministériel à six mois des élections parlementaires prévues en avril 2017.

Dans la Diaspora, les développements cités ci-dessus ont suscité une prise de conscience de la situation intenable dans laquelle vivent nos compatriotes et des voix de plus en plus nombreuses se sont élevées pour dénoncer les monopoles, la corruption et les fraudes électorales. En même temps, l'idée que la Diaspora devrait s'engager davantage dans la vie de l'Etat arménien a fait son chemin.

Avec les compliments de
TAVITIAN
Atelier de sertissage

TAVITIAN S.A. - 18, ch. des Aulx - 1228 Plan-Les-Ouates - Téléphone 022 346 93 02 - Fax 022 346 93 04
tavitian@bluewin.ch

BONNE ANNÉE 2017

➤➤➤ Le 28 octobre, dans une lettre ouverte intitulée "Le futur des Arméniens du monde, c'est maintenant" et signée par un groupe d'éminents Arméniens de la Diaspora à l'occasion du 110e anniversaire de l'UGAB a paru dans le *New York Times* (voir le texte dans *Artzakank* N° 207). Le groupe considérait que les Arméniens du monde entier pouvaient jouer un rôle clé dans le développement d'un pays démocratique, prospère et sûr. Pour cela, ils devaient "*accroître leur niveau d'engagement, que ce soit en termes d'impact social, d'investissements commerciaux, d'innovation, d'expertise ou de participation actives.*"

Une autre initiative - "Justice en Arménie" - a été lancée en septembre par l'actrice Arsinée Khanjian, son mari le cinéaste Atom Egoyan, le musicien de rock Serj Tankian, le comédien Vahé Berberian et d'autres personnes. Le groupe a appelé le gouvernement arménien à mettre en œuvre des réformes radicales dans les domaines politique, social et économique du pays et a demandé aux Arméniens du monde entier de venir en Arménie lors des élections parlementaires en tant que témoins et observateurs.

Par ailleurs, l'initiative "Citoyen-Observateur" (www.citizenobserver.am) regroupant plusieurs ONG qui opèrent en Arménie a lancé le 6 décembre un appel à la Diaspora pour mobiliser 4000 observateurs dans le but de surveiller les quelques 2000 bureaux de votes pendant les élections législatives.

2017 sera une année test pour le gouvernement arménien: sera-t-il capable de mettre en œuvre les réformes annoncées dans les différents ministères et lutter efficacement contre la corruption, les monopoles, les injustices, et l'impunité des criminels? Aura-t-il la volonté d'organiser des élections libres et régulières? Assurera-t-il des procès équitables pour les membres de "Sasna Tsrer"?

Quant à nous dans la Diaspora, répondrons-nous "présent" aux appels qui nous sont lancés? Sommes-nous prêts à nous engager davantage en faveur d'un Etat démocratique, stable et viable?

L'avenir dépend des réponses que le gouvernement arménien et chacun de nous donneront à ces questions. En effet, ce n'est pas un secret que seul un Etat fort sur le plan interne, jouissant du soutien indéfectible de ses citoyens sera capable de surmonter les offensives militaires et les pressions politiques venant de l'étranger. ■

M.S.

ARTZAKANK a fêté son 30ème anniversaire

Hasmik Melksetyan, Cynthia White, Maral Simsar, Annie Garibian

Comme nous avons annoncé dans notre dernier numéro, ARTZAKANK a fêté ses 30 ans d'existence le 25 novembre 2016 dans les salles du Centre arménien de Troinex. A cette occasion le comité avait organisé une conférence-débat sous le thème "Arménie-Diaspora: Quelles perspectives?"

Les conférenciers Alexis Krikorian et Artush Yeghiazaryan ont présenté leurs exposés et ont répondu aux questions du modérateur Arek Torosyan et à celles du public.

La conférence a été suivie d'une réception lors de laquelle le public a eu l'occasion de poursuivre le débat dans une ambiance conviviale et décontractée. Le Père Goossan Aljanyan, prêtre de la paroisse Saint-Hagop, Mme Hasmik Tolmajyan, ministre plénipotentiaire de la République d'Arménie et M. Artur Oganessian, chef du service de presse de la communauté arménienne d'Adjarie ont respectivement pris la parole. Ils ont félicité le comité pour le travail accompli durant les 30 ans d'existence du journal.

Nous tenons à remercier toutes les personnes qui ont contribué à la réussite de cette soirée d'anniversaire tout particulièrement les conférenciers et le modérateur. Un grand merci également aux lectrices et lecteurs qui nous ont honorés de leur présence ainsi qu'à toutes les personnes qui nous ont transmis de chaleureux messages de félicitation. Nous avons été très touchés par ces marques d'appréciation de la part de nos ami(e)s et cela nous donnera la force et la ténacité pour continuer la publication d'Artzakank. ■

Le Comité

ԱՐԶԱԿԱՆԿ

ARTZAKANK - ECHO

6 numéros par année
Prix d'abonnement annuel: CHF 30.-

Rue de la Terrassière 58 - 1207 GENEVE-SUISSE

CCP 12-17302-9

IBAN CH07 0900 0000 1201 7302 9

Responsable de publication: Maral Simsar
Tél. + 41 (0)78 892 93 31
artzakank@worldcom.ch

ARTZAKANK a fêté son 30ème anniversaire

Pourquoi cette conférence?

Au cours des 30 ans de son existence, *Artzakank* a fait l'écho des événements historiques qui ont bouleversé le monde arménien en commençant par le mouvement pour le rattachement du Karabagh à l'Arménie, les pogroms contre les Arméniens en Azerbaïdjan, le tremblement de terre qui a ravagé le Nord de l'Arménie, les opérations militaires au Karabagh, l'indépendance de l'Arménie et de l'Artsakh, la victoire des Arméniens par la libération de Chouchi, de Latchin et le désenclavement du Karabagh, jusqu'aux commémorations du centenaire du Génocide en 2015.

Sur fond de ces changements marquants conjugués avec les grands chamboulements survenus dans l'ordre politique mondial, le rôle et les objectifs de la diaspora portés par nos organisations sont mis à rude épreuve. En parallèle, nous constatons un certain désintérêt de la part des membres de notre communauté envers les activités de nos organisations, qui est dû probablement aux contraintes de notre mode de vie moderne. Après la commémoration du centenaire du génocide, nous avons pensé qu'il était temps de nous pencher sur des questions telles que l'avenir de l'identité arménienne dans la diaspora, les buts qui pourraient rassembler les Arméniens, les rapports entre l'Arménie et la diaspora, l'importance de la démocratie non seulement en Arménie mais aussi dans la diaspora. Et ceci afin de réévaluer les idéologies qui ont dominé le monde arménien durant le siècle passé et redéfinir nos priorités, le mode de fonctionnement de nos organisations et notre rapport à la République d'Arménie en tenant compte des nouvelles réalités et des attentes de la nouvelle génération.

Nous sommes conscients que la palette des sujets est très vaste et qu'il ne sera pas possible de les traiter tous ce soir en profondeur. Mais avec cette conférence nous souhaitons lancer un débat constructif au sein de la communauté dans un esprit sain et ouvert. Vous avez sûrement des idées ou des propositions intéressantes à partager avec les autres membres de la communauté. Prenez alors vos plumes et exprimez-vous. Nous publierons vos exposés ne dépassant pas les 600 mots dans les prochains numéros de notre journal. *Artzakank* servira ainsi - nous l'espérons - de plateforme pour un échange dynamique et fructueux. ■

(Extrait du mot de bienvenu et d'introduction prononcé par Maral Simsar, rédactrice responsable d'Artzakank, lors de la conférence du 25.11.2016)

Ndlr: Voir l'intervention d'Alexis Krikorian ci-contre. Celle d'Artush Yeghiazaryan sera publiée dans notre prochain numéro.

«Arménie-Diaspora : quelles perspectives?»

Alexis KRIKORIAN

Artush Yeghiazaryan, Arek Torosyan, Alexis Krikorian

I: Introduction:

A mon sens, la plus importante question qui est posée, lorsque l'on débat de l'avenir de la diaspora arménienne et de son rapport à la République d'Arménie, est celle du cadre démocratique. La Suisse pourrait d'ailleurs jouer, à mon avis, un rôle pionnier en Diaspora dans ce domaine-là. J'y reviendrai plus tard. Personnellement, je trouve qu'on a trop souvent tendance à opposer, peut-être artificiellement, la reconnaissance du Génocide des Arméniens et la lutte contre le négationnisme et le racisme (en Europe et en Turquie) à l'engagement pour la démocratie, l'Etat de droit et les droits de l'homme en Arménie. Car ce ne devrait pas être l'un ou l'autre, mais l'un **ET** l'autre. En effet, même si nous avons la meilleure des démocraties en Arménie, à quoi cela pourrait-il bien servir avec des voisins hostiles qui ne penseraient qu'à terminer le travail de 1915? Inversement, la situation régionale, avec des voisins hostiles à l'idée même d'Arménie, ne devrait pas servir à justifier, pour certains en Diaspora, une situation où certaines des libertés fondamentales en Arménie sont continuellement bafouées. Au contraire, peut-être même au nom de son passé martyr, l'Arménie devrait être la plus belle des démocraties, respectant, même valorisant les opinions minoritaires! Pour cela, et cela n'en prend malheureusement pas le chemin, il faudrait certainement se défaire des oripeaux, de la mentalité héritée de la période soviétique. Il faudrait créer un espace où ces deux formes d'engagement (les luttes pour la reconnaissance du génocide et la démocratisation de l'Arménie, et d'autres encore!) seraient à la fois possibles, mais également en capacité de susciter l'intérêt des jeunes générations. Un espace où les porteurs de ces deux grandes œuvres ne se critiqueraient pas l'un l'autre, mais au contraire se respecteraient et verraient la complémentarité de leurs combats respectifs, au nom même de la dignité humaine. Car ce qui nous unit toutes et tous, n'est-ce pas la question de la survie de cette nation arménienne, qu'elle soit menacée par le panturquisme ou par un pouvoir politique arménien vermoulu, peu soucieux du bien-être de son peuple et qui, *de facto*, favorise lui aussi l'émigration de masse (le «génocide blanc»)?

«Arménie-Diaspora: quelles perspectives?»

»»» II: La nécessaire démocratisation de nos institutions:

Si l'on souhaitait dégager des priorités pour la communauté arménienne de Suisse (c'est l'une des questions posées ici ce soir), il faudrait, à mon avis, nécessairement en passer par une démocratisation de nos institutions. Cela permettrait par ailleurs à la fois d'être plus crédible et plus fort dans les relations de cette communauté à la République d'Arménie.

A quoi pourrait ressembler la démocratisation de nos institutions? Les Français d'origine arménienne ont essayé, il y a quelques années de cela, de démocratiser leurs institutions, mais se sont malheureusement arrêtés au milieu du gué. La communauté arménienne de Suisse ne pourrait-elle pas reprendre le flambeau et concrétiser cette belle idée de la démocratisation des institutions de la communauté, servant ainsi de modèle aux autres communautés de la Diaspora? C'est l'argument que je vais défendre dans les prochaines minutes.

J'en profite pour dire ici que j'aime Genève, que, comme Arek l'a souligné, j'y vis depuis bientôt 20 ans. Par conséquent, ne voyez pas dans mon point de vue, un point de vue purement français, mais un point de vue franco-suisse façonné par ces longues et belles années passées ici en Suisse.

III: L'expérience française non-aboutie du Conseil franco-arménien (CFA)

Tout d'abord, il me faut rappeler l'expérience française ici en quelques mots.

Le Conseil de Coordination des organisations arméniennes de France (CCAF) avait lancé en 2008 le projet de Conseil franco-arménien (CFA) afin de «réactiver la diaspora arménienne de France», de «reconstruire un collectif dispersé», de «favoriser une approche inclusive de l'identité arménienne» ou encore de «redonner à notre jeunesse l'espoir d'une politique assumée». Il s'agissait d'introduire le suffrage universel (un homme/une femme, une voix) pour élire les représentants des Français d'origine arménienne. Autrement dit, il s'agissait d'organiser un vote par un collège électoral composé de Franco-arméniens. L'idée étant, d'après les promoteurs du projet, de «replacer l'individu au cœur du processus démocratique, à côté du tissu associatif». Le CFA devait être «l'instance représentative des Français d'origine arménienne auprès des autorités françaises et de la République d'Arménie».

Pour ses promoteurs, la force de ce projet résidait dans le fait «d'ouvrir la porte à tous ceux et à toutes celles qui sont restés en dehors des associations» et «apporteront par leur vote et peut-être leur candidature un élan supplémentaire à la communauté».

Pour Ara Toranian, il s'agissait de «passer d'un mode d'organisation féodale, clanique, fonctionnant en circuit fermé et coupé de la masse des individus, à un système démocratique ouvert, transparent, porteur de vie et d'espoir, permettant à chacun de se présenter ou de faire valoir ses choix».

Les promoteurs du projet s'étaient donnés une année pour constituer le collège électoral. Chaque électeur allait

devoir payer 20 euros au moment de l'inscription. La constitution et la validation des listes électorales (basée sur des projets) devait durer deux mois, la campagne électorale 45 jours. La France allait être découpée en 3 circonscriptions : Nord, Centre, Sud.

Il allait y avoir 6 conditions pour pouvoir voter :

1. accepter les statuts du CFA
2. être d'ascendance arménienne, ou d'alliance arménienne ou parrainé par une association membre du CFA
3. être Français ou ressortissant d'un pays membre de l'UE ou avoir un titre de séjour valide d'au moins un an
4. être résident de manière effective en France
5. être majeur
6. s'acquitter d'une participation de 20 euros pour 4 ans.

Le CFA allait donc être une assemblée élue tous les 4 ans au suffrage direct de listes à la proportionnelle à un tour. Cette assemblée allait se fonder sur 3 conseils régionaux dont le nombre de délégués allait être fixé au prorata du nombre d'électeurs par région. Les délégués élus allaient cumuler les fonctions de délégué national et délégué régional. Les délégués allaient ensuite élire le bureau du CFA (avec un président, un trésorier etc.).

Le Conseil national du CCAF a adopté le projet de CFA à l'unanimité en novembre 2010, mais le projet, qui devait encore être validé par les trois CCAF régionaux, n'a jamais vu le jour. Faut-il chercher les raisons de l'échec de ce projet dans le seuil minimal à atteindre pour l'organisation des élections (à savoir 10000 inscriptions sur les listes électorales)? Était-ce trop peu dans le contexte français? Était-ce au contraire trop? Faut-il rechercher l'échec dans l'obstruction de certaines associations au plan régional qui ont pris en grippe un projet qui leur aurait enlevé du pouvoir au profit de l'individu ou plutôt du citoyen? Certains ici en savent certainement plus. Nous pourrions en discuter plus tard avec plaisir.

Quoi qu'il en soit, on peut se demander si la communauté arménienne de Suisse n'aurait pas intérêt à reprendre le flambeau, à s'organiser démocratiquement autour d'élections sur la base d'un homme, une voix, une femme, une voix.

IV: La Suisse, pays idéal pour parachever l'expérience inaboutie du CFA et servir de modèle aux autres communautés arméniennes:

C'est là mon deuxième point.

«J'ai ouvert les yeux et le monde m'est apparu bien trop étroit». Telle est la première phrase du «Chasseur» de Viken Klag (Garo Sassouni) qui y raconte son enfance >>>

«Arménie-Diaspora: quelles perspectives?»

>>> dans le Sassoun. A mon avis, s'organiser démocratiquement serait le meilleur moyen d'attirer la jeunesse, de lui offrir la possibilité d'un monde moins «étroit», plus ouvert, plus diversifié et dans lequel elle aurait non seulement toute sa place, mais aurait conscience qu'on la valorise et lui donne toute sa place. Ne pourrait-on pas, par exemple, imaginer des listes de jeunes qui se présenteraient aux électeurs et aux électrices avec un projet qui les intéresse ? Ou inversement, une liste pas forcément jeune qui présenterait un projet susceptible d'intéresser les jeunes ?

Au-delà, ne pourrait-on pas imaginer une liste qui mettrait l'accent sur la nécessaire démocratisation de l'Arménie, sur l'importance de l'Etat de droit, de la tenue d'élections libres et justes et sur la défense des droits de l'homme en Arménie? Une autre liste au contraire mettant l'accent sur la reconnaissance du génocide et la lutte contre le négationnisme et le racisme en Europe ou encore sur la nécessaire démocratisation de la Turquie dans une convergence des luttes avec les autres minorités ?

Un tel projet en Suisse, pays démocratique s'il en est, permettrait de :

1. dépasser un mode de fonctionnement «féodal» (Toranian) dans lequel les pouvoirs sont alloués par tradition à un tel ou un tel (en rabattant les cartes de manière égalitaire entre toutes et tous et en mettant en place un système dans lequel ce n'est pas nécessairement la loi du plus fort)
2. renouveler et élargir le pool des cadres de la communauté
3. aller au-delà du seul cadre associatif (qui reste malgré tout restreint, pas forcément démocratique et renvoie à une forme d'engagement bien spécifique)
4. s'adresser directement à la citoyenne, au citoyen, y compris à celle et à celui qui ne parle pas l'arménien et pour qui l'Arménie n'est parfois qu'un souvenir lointain
5. réactiver et probablement élargir la diaspora arménienne de Suisse. **Autrement dit** : reconstruire une diaspora dispersée en favorisant une approche inclusive de l'identité arménienne
6. redonner sa place, et peut-être à nouveau susciter l'intérêt de la jeunesse
7. renforcer la représentativité et la légitimité et, par conséquent, le poids de la communauté arménienne de Suisse vis-à-vis des autorités cantonales et nationales (pour porter, par exemple, des exigences en matière de lutte contre le négationnisme et le racisme) et arméniennes (pour porter notamment des exigences en matière d'avancées démocratiques dans le pays)
8. enfin dégager de manière transparente des priorités claires, légitimes et assumées (répondant ainsi à la question des priorités, des buts de cette communauté).

Հայաստան-Սփիւռք հեռանկարներ հիմնականակերպում

Մասիս ԻՆՏԻՃԵԱՆ

Կը կարծեմ թէ հայկական աշխարհի ներկայ իրավիճակը թէ՛ Հայաստանի թէ՛ սփիւռքի մէջ անմխիթար ու յուսահատական գնահատելով չափազանցութիւն ըրած չենք ըլլար: Յարգելով հանդերձ հակառակը մտածողները, այսօրիրատապ հարց է վերատեսութեան ենթարկել մեր ապրելակերպը, մտածելակերպը, գործելածեւն ու աշխարհահայացքը եւ գտնել ելքի ճանապարհները:

Ելքի ճանապարհ որոնելու ընթացքին շարունակաբար նոր անուններու տակ ձեւաւորուող խումբ մը անցեալ Յուլիսին դիմեց զինեալ ապստամբութեան: «Սասնա Ճոեր» անուն տակ, հայրենասէր ազատամարտիկներու խումբը պահանջեց Նախա- >>>

En adoptant un tel modèle démocratique, la communauté arménienne de Suisse disposerait d'un mode de fonctionnement qu'elle pourrait proposer en modèle aux autres communautés nationales de la Diaspora. Y parvenir ne serait sûrement pas facile (l'échec de l'expérience française le démontre amplement). Cela prendrait du temps. Il y aurait beaucoup de travail, d'oppositions même. Mais le jeu en vaut certainement la chandelle, pour toutes les raisons évoquées plus haut.

Si les autres pays suivaient, il serait alors possible d'envisager la création, à l'étage supérieur, d'une fédération mondiale des conseils nationaux afin de disposer d'un Conseil mondial des Arméniennes et des Arméniens véritablement représentatif et démocratique. Un tel organisme pourrait dégager des priorités légitimes et aurait une légitimité et un poids accrus vis-à-vis des pouvoirs publics nationaux, régionaux et internationaux.

V: Conclusion:

En conclusion, je tiens à souligner qu'il ne s'agit pas ici pour moi d'attaquer le milieu associatif pour lequel j'ai le plus grand respect, mais simplement de faire une proposition, peut-être de lancer le débat dans l'esprit d'une presse (et d'un journal comme *Artzakank* que je remercie d'organiser le débat ici ce soir) dont c'est éminemment le rôle de lancer de tels débats.

Enfin, je veux ici lancer un appel: n'ayons pas peur de la démocratie. Bien au contraire, la démocratie, qui est certainement une voie exigeante, peut aussi être la meilleure voie d'une nouvelle espérance pour un renouveau enfin à portée de main. ■

Alexis Krikorian

La Gaîté depuis 1928

La Gaîté/Intercome SA
13, Rue de la Rôtisserie
1204 Genève
022 311 87 08
info@lagaitte.ch
www.lagaitte.ch

Articles de fêtes

Guirlandes, ballons & cotillons
Costumes & accessoires de déguisements
Farces & attrapes
Drapeaux

Հայաստան-Սփիւռք հեռանկարներ ինքնակազմակերպում

»»» գահին հրաժարականը ու իշխանութեան փոխանցումը ժողովուրդին վստահութիւնը վայելող կառավարութեան մը: Հայաստանի թէ սփիւռքի մէջ քիչ չէին այն անձերը որոնք կը բաժնէին անոնց կարծիքը թէ ստեղծուած վիճակէն դուրս գալու այլ կերպ չկար: Ո՛չ նախագահը հրաժարեցաւ ո՛չ ալ իշխանութեան փոխանցում տեղի ունեցաւ: Ունեցանք զոհեր:

Իշխանութիւնները, մոլորուած արեւմուտքի կամ արեւելքի ճանապարհներու վրայ, ելքի ճամփան կը փորձեն գտնել նոր դաշինքի մը մէջ մտնելով, նոր սահմանադրութիւն մը հաստատելով, նոր վարչապետ մը նշանակելով, կտրուկ փոփոխութիւններու խոստումով նախարար մը փոխելով, երբեմն պաշտօնէյ մը կաշառք վերցնելու պահուն ձեռքակալելով, եւայլն: Ընտրութիւններէն առաջ ալ նոր կուսակցութիւններ կը հիմնուին կամ դաշինքներ կազմելու փորձեր կը կատարուին ելք գտնելու յոյսով: Իսկ ծանօթ դերասան մը* ելքի ճամբան կը տեսնէ ընդհանուր քաղաքական դաշտին հայելին ներկայացնող կուսակցութիւն մը հիմնելով, որուն համար ընտրուած անունով կը տրուի ներկայ իրավիճակին գնահատականը :

Ֆրանսահայերը մի քանի տարի առաջ գաղութը ներկայացնող մարմին մը ստեղծելու ծրագիր մը մշակած էին ու ինչպէս իմացանք այս փորձը մնացած է թուղթի վրայ:

Ուրեմն ո՞րն է այն ելքը որը մեզ քայլ առ քայլ կրնայ առաջ տանիլ, փորձութիւններուն դիմակայելու գիտակցութիւնը ապահովել, մեզի տալ երջանկութեան զգացումն ու վստահութիւնը՝ որ ճիշտ ճանապարհի վրայ կը գտնուինք:

Ա. Եթէ մարդ կ'ապրի մէկ պատուհան ունեցող տան մը մէջ, աշխարհին հետ կը շփուի միայն մէկ ուղղութեան վրայ: Իսկ եթէ տունը ունի ամէն կողմերու վրայ բացուող պատուհաններ, աշխարհի ընկալումը տարբեր կ'ըլլայ: Նոյնպէս երբ անձը իր գիտակցութեան մակարդակին համեմատ սահմանափակ տեսադաշտ մը ունի, իրեն համար ճիշտն ու սխալը կը գտնուին այդ սահմաններուն մէջ: Մեր տեսադաշտը ընդլայնելու կարիքը չունինք քանի որ ամէն ինչ տիեզերքի մէջ գոյութիւն ունի ու մեզի կը մնայ բարձրացնել մեր գիտակցութեան ու ոգեղենութեան մակարդակը: Ուստի որեւէ բան բարեփոխելու առաջին նախապայմանն է ունենալ՝ բարոյական գետնի վրայ ինքզինքնիս բարելաւելու և զարգացնելու գիտակցութիւնն ու պատրաստակամութիւնը:

Բ. Պարզ է որ Հայաստանի կամ որեւէ երկրի մը իշխանութիւնը պետք է վստահուած ըլլայ մարդկանց այն խումբին որը ունի բարձր բարոյականութիւն, ոգեղենութիւն ու մասնագիտական գիտելիքներ: Փաստ է որ նման իշխանութիւն այսօր գոյութիւն չունի բայց մեր ընտրելիք ճանապարհը այնպիսի ուղղութիւն պետք է ունենայ որ մեզի թոյլ տայ ունենալ նման իշխանութիւն մը, որը կարենայ ազգի

ճակատագրին պատասխանատուութիւնը իր վրայ առնել:

Գ. Ազգային նպատակներուն կարելի է հասնիլ միայն միասնական ոյժով: Յիշենք Չարենցի խօսքերը «Ով Հայ ժողովուրդ քո միակ փրկութիւնը քո հաւաքական ոյժի մէջ է», բայց անմիջապէս ընդգծենք որ այս հաւաքական ոյժը պետք է կազմուի ու առաջնորդուի հոգեբարոյական բարձր սկզբունքներով գործող մարդկանց կողմէ որպէսզի ազգային ինքնակազմակերպումի գործը դրուի ճիշտ հիմքերու վրայ:

Դ.Ով որ իր ազգին հանդէպ պատասխանատուութեան զգացում ունի կրնայ որեւէ պահուն սկսիլ իր բաժինը բերելու ազգային ինքնակազմակերպումի գործընթացին: Հոգեբարոյական դաշտ տեղափոխուելով, մշտական ինքնազարգացումի նախապայմանով կարելի է փորձել գտնել գաղափարակից անհատներ որպէսզի մէկը դառնայ երկու ու երկուքը դառնայ երեք, եւ այսպէս յառաջանայ բջիջ մը կամ նոյնիսկ փոքր համայնք մը:

Ե. Այս փոքր բջիջի կամ համայնքի քննարկելիք գլխաւոր նիւթը կ'ըլլայ կեանքի իմաստի ըմբռնումն ու ոգեղեն արժէքները:

Զ. Այս խմբի յաջորդ գործունեութիւնը կ'ըլլայ կեանքի իմաստի, աշխարհայեացքի հիման վրայ ձեւաւորել ազգային գաղափարախօսութիւն մը: Իսկ ազգային գաղափարախօսութեան վրայ կը մշակուի ազգային զարգացման ծրագիր:

Է. Եթէ զուգահեռաբար կազմուին տարբեր բջիջներ, անոնցմէ կը ստեղծուին նոր խումբեր անելի բարձր մակարդակի անդամներով: Բարոյական գետնի վրայ կարելի է նման ընտրութիւն մը ընել քանի որ բարին բարիին հետ կ'առնչուի:

Թ. Վստահաբար նման ծրագիր մը կեանքի կոչելու անկարելի համարողները քիչ պիտի չըլլան: Քիչ պիտի չըլլան նաեւ այն մարդիկ որոնք նկատի առնելով այսօր Հայութեան առջեւ ծառայած հարցերը անմիջական լուծումներ պիտի պահանջեն: Մէկը միւսին չի խանգարեր: Հրդեհի պարագային անհրաժեշտ է հրշէջին անմիջական օգնութիւնը բայց տունը հրդեհի դէմ ապահովելու համար կարիքը ունինք համեմատաբար անելի երկար ժամանակի:

Ժ. Հայ ազգը բարձրագոյն արժէքներու տեր է սակայն շեղելով ճանապարհէն միշտ փորձանքներու մէջ գտնուած է ենթարկուելով միևնույն ցեղասպանութեան: Հարկաւոր է վերադառնալ մեր ակունքներուն, իւրաքանչիւրիս դարձի ճանապարհով: ■

Մասիս ԻՆՃԻՃԵԱՆ

(*)Խմբ. Յօրուածագիրը կ'ակնարկէ կատակերգակ դերասան Սերգէյ Դանիլէւսկի եւ լրագրող Արման Սուլէյմանեանի հիմնած Քաղաքացիական Ակտիվ Քայլ (Բ.Ա.Բ.) կուսակցութեան:

LES ARCHIVES NATIONALES D'ARMENIE

Entretien avec Mme Gohar Avagyan

Les archives sont le produit documentaire de l'activité humaine et elles sont conservées en raison de leur valeur sur le long terme. Elles constituent le reflet en temps réel de l'activité des individus et des organisations, et fournissent donc une vision directe sur les événements passés. Elles se présentent sous toute une gamme de formats - écrit, photographique, audiovisuel -, sous forme numérique ou analogique. Les archives sont produites par les organisations publiques ou privées et par les personnes à travers le monde.

(Conseil International des Archives)

Les Archives nationales d'Arménie se trouvent au 5/2 rue Hrachya Kochar à Erevan. C'est un modeste complexe de 3 bâtiments d'une superficie de 12'000 m² où sont conservés 350 millions de documents. Le travail d'archives en Arménie a commencé en 1923 après l'instauration du pouvoir soviétique. La publication d'un nombre important de recueils de documents triés et sélectionnés sur différentes thématiques au cours de ces 92 années témoigne d'un travail impressionnant effectué par cette institution.

L'historienne Mme Gohar Avagyan est la cheffe du service des travaux de recherches en charge des publications et de l'organisation des expositions aux Archives nationales. Elle est encore très affectée par son travail sur "Vshtapatum", récits de rescapés du génocide publiés en trois volumes en 2013. Ces 700 récits sont d'une valeur inestimable car ils ont été recueillis par la FRA (Fédération Révolutionnaire Arménienne) auprès des témoins oculaires tout de suite après l'arrivée de ces derniers en Arménie en 1916. "Ces récits sont d'une cruauté indescriptible et j'ai eu des cauchemars en les lisant du matin au soir sur une longue période" fait-elle remarquer.

Quels sont les documents conservés dans les Archives nationales?

Les archives nationales contiennent toutes sortes de documents dont le plus ancien, daté de 1604, est un édit du Chah Abbas d'Iran par lequel certains privilèges en matière de propriété terrienne ont été accordés aux Meliks de la région de Kashatagh au Karabagh.

Avant la création de la première République d'Arménie en 1918, les archives concernant tous les aspects de la vie politique, économique et religieux étaient conservées par l'Eglise. Ces archives furent confisquées après

la soviétisation du pays mais heureusement, elles ont été soigneusement sauvegardées. Actuellement, toutes les archives du Saint Siège jusqu'à l'époque du Catholicos Vazgen Ier se trouvent chez nous. Celles-ci sont très riches et comprennent des documents importants tels que les lettres adressées au tsar de Russie, au roi d'Italie ou au Vice-roi du Caucase, etc. ainsi que des écrits plus banals sur la vie quotidienne.

Nous avons des fonds d'archives importants de la première République. Nous savons qu'une partie de ces fonds se trouve à Boston mais les archives des ministères de l'Intérieur, des Affaires étrangères, du Conseil des ministres ainsi que du Parlement sont chez nous.

Nous détenons aussi des fonds individuels comme celui de Andranik Ozanian, de Garegin Nejdéh et d'autres personnalités du monde militaire, politique, artistique etc.

Nous conservons les archives de tous nos ministères et de toutes nos institutions étatiques. Bref, les Archives nationales sont une source inépuisable d'information pour les chercheurs et la preuve en est que notre salle de lecture est toujours pleine.

Quels sont les sujets qui intéressent les chercheurs?

A partir de 1988, nous avons assisté à un grand intérêt envers la première République d'Arménie. Actuellement c'est la recherche généalogique qui est très à la mode et beaucoup de jeunes s'intéressent à leurs racines. Il est relativement plus facile de créer les arbres généalogiques des personnes nées en Arménie en raison des recensements menés suite à l'intégration de l'Arménie orientale à l'empire russe en 1828. Les fonctionnaires s'étaient rendus dans tous les villages et avaient enregistré non seulement les données des membres de chaque ménage mais aussi les biens meubles et immeubles de chaque famille, notamment pour des raisons fiscales. Ces documents sont très utiles pour créer les arbres généalogiques. Nous ne détenons pas ce genre d'information en ce qui concerne l'Arménie occidentale.

Depuis 2013, notre section travaille sur les archives des orphelins du génocide pour établir la liste de nos martyrs. Sur la base des registres de données >>>

Entretien avec Mme Gohar Avagyan

>>> concernant ces orphelins accueillis dans les orphelinats et de nombreux témoignages de survivants, nous avons pu établir 40'000 noms. Il reste encore beaucoup à faire dans ce domaine.

Existe-il une collaboration avec les institutions de la diaspora qui détiennent des archives ayant une portée nationale?

Malheureusement, nous n'avons pas eu accès aux archives du Patriarcat d'Istanbul à ce jour. Peut-être que nous n'avons pas insisté suffisamment, mais ils nous disent qu'après ce qui s'est passé en 1915, le Patriarche Zaven a transporté les archives du Patriarcat à Jérusalem pour des raisons de sécurité. Nous le savions déjà mais nous n'avons aucune idée sur le contenu, ni le volume de ces archives.

Il y a quelques années, alors que le Patriarche arménien de Jérusalem Torkom II Manoogian était encore en vie, M. Amatuni Virabyan, le directeur des Archives nationales d'Arménie fut invité à la ville sainte pour voir leurs archives sur place. Il a été convenu que des collaborateurs de notre institution se rendraient à Jérusalem pour mettre en place un système d'archivage selon les règles de l'art afin de rendre les fonds d'archives du Patriarcat accessibles aux chercheurs. Lors de cette visite, notre directeur n'a cependant pas pu voir les archives du Patriarcat de Constantinople. On lui avait dit qu'elles se trouveraient dans la chambre du Patriarche ou celle d'à côté. Après le décès du Patriarche Torkom, nous avons eu encore quelques contacts avec des représentants du Patriarcat et attendons de leurs nouvelles pour mettre en œuvre ce projet. Je suis certaine que si les archives transportées par le Patriarche Zaven sont toujours là, elles nous dévoileront des informations d'importance nationale.

Quant au Catholicossat de Cilicie au Liban, nous avons répertorié et classé les fonds en conformité avec les règles en vigueur pour faciliter leur accès. Mais je dois dire que ces archives étaient conservées avec beaucoup de soin.

Quels types de documents vous intéressent-ils?

Nous recevons beaucoup de documents de l'étranger. Nos fonds sont gardés dans le respect des conditions thermo-hygrométriques nécessaires pour leur bonne conservation. Ces conditions ne peuvent pas être assurées chez les particuliers, d'où la nécessité de confier les lettres, notes et documents personnels des aïeux aux Archives nationales pour perpétuer leur mémoire. Le fils de Ruben Ter Minassian nous a fait don de l'intégralité des archives de son père après trois années de réflexion durant lesquelles il a eu

l'occasion de visiter nos locaux et constater la bonne conservation des fonds d'archives. Bref, tout ce qu'on peut trouver de l'ancienne époque, disons antérieur aux années 50, peut être conservé par notre institution et je vous assure qu'un jour ils nous seront utiles. Par exemple, nous disposons

L'édit du Shah Abbas d'Iran (1604)

des collections d'anciennes photos recueillies dans les villages d'Arménie à l'époque soviétique. Elles représentent une valeur considérable d'un point de vue ethnographique malgré le fait que nous ignorons les noms des personnes figurant sur ces photos.

Où en êtes-vous avec le travail de numérisation?

Le rythme de numérisation de nos fonds dépend de la disponibilité des ressources financières. Nous avons actuellement 4 scanners professionnels qui nous permettent de scanner environ 1'000 pages par jour. Ce rythme relativement lent est dû au fait que les informations sur l'auteur, le sujet, la date, etc. relatives à chaque document scanné sont enregistrées et répertoriées pour permettre aux chercheurs d'avoir un aperçu clair du contenu de chaque dossier.

Les archives nationales sont-elles accessibles au grand public?

Oui, tout un chacun peut venir et consulter nos fonds sans aucune limitation. Les personnes qui viennent d'une institution académique présentent normalement une lettre de leur établissement indiquant le sujet de leur recherche. La consultation des dossiers en salle de lecture est gratuite mais le tirage de copies est payant sur la base d'un tarif progressif, en fonction de l'ancienneté du document demandé.

Les archives nationales représentent la mémoire collective et le patrimoine culturel des peuples. Pour nous les Arméniens, la conservation et l'enrichissement de nos archives sont doublement importants compte tenu de la destruction systématique de notre patrimoine au cours des siècles d'invasions, de pillages et de massacres, suivis du génocide de 1915.

Si vous avez du matériel à confier aux Archives Nationales d'Arménie ou si vous souhaitez consulter leurs fonds d'archives, n'hésitez pas à prendre contact avec Mme Gohar Avagyan à l'adresse: gohar-arkhiv@mail.ru ■

7jours/7 - 24h/24

POMPES FUNÈBRES GÉNÉRALES

46, avenue Cardinal-Mermillod - 1227 CAROUGE
79, route de Saint-Georges - 1213 PETIT-LANCY

Tél. 022 342 30 60 - www.pfg-geneve.ch

ՋՅԱՆԳԻՐ ԱՂԱ

Վահե ԱԼԹԱՆՏԵԱՆ

«Նրա անունը պետք է որուի ոչ միայն եզդի, այլև նշանաւոր հերոսների անունների հետ միանոյն շարքում»:

Թովմաս Նազարբեկով

Հայերը, եզդիները, քրդերն ու պարսիկները ցեղակից ազգեր են: Եթէ հազարամեակներ ի վեր հայերն ու պարսիկները տարածաշրջանում էական դեր են ունեցել, նոյնը չի կարելի ասել քրդերի և եզդիների մասին: Նրանք երբևէ ազգային պետութիւն չունեցան և սփռուած լինելով Հարաւարևելեան Ասիայի երկրներում, ունենալով որոշակի ընդհանրութիւններ՝ դեռևս չունեն ազգին բնորոշ հաւաքական յատկանիշներ:

Եզդիները, որոնց հիմնական հատուածը բնակւում է Հայկական բարձրավանդակում, միշտ կիսել են հայության տագնապները, տառապանքը, և անհրաժեշտ պահին նրանցից շատերը հայերի կողքին ուսուսի դիմագրաւել են ժամանակի մարտահրաւերներին: 1918 թուականին՝ հայութեան համար ամենաբախտորոշ շրջանում, երբ հայ ժողովուրդը Սարդարապատում, Ապարանում և Լոռիում գոյամարտի էր ելել ցեղասպան թուրքի դէմ, հազարաւոր եզդիներ հայերի կողքին իրենց պարտքն էին կատարում՝ սուր ճօճելով թշնամու դէմ: Եւ աշխարհաւեր այդ օրերին եզդիների գնդերն առաջնորդում էր հայութեան իրական բարեկամը՝ Տիանգիր աղան:

Տիանգիր աղա Խատոյանը (Խատիֆով) եզդի ցեղապետ Խատիֆի որդին էր, մանդեկի ցեղախմբից: Նրանց ցեղախումբը հաստատուել էր Վասպուրականում, և Տիանգիր աղան ծնուել է Վասպուրականի Չիբուխլի գիւղում: Ցեղախումբն առհասարակ Վանի շրջանում բնակւում էր տասներկու գիւղերում, որոնք գտնւում էին Բերկի գետի հովտում: Եզդիների այս ցեղախումբը ծառայում էր Օսմանեան կայսրութեան Համիդիէ գնդերում, որտեղ էլ աչքի ընկած Խատիֆ աղան քաջ զօրապետ էր: Նրա շնորհիւ եզդիների այս ցեղախումբը կիսանկախ կեանք էր վարում Վասպուրականում: Շուտով, սակայն, մահանում է Խատիֆ աղան, և Վանի փաշան երկու մարդ է ուղարկում եզդիների մօտ՝ նրանցից պահանջելով լիակատար հպատակեցում: Սակայն թուրքերը Չիբուխլիում անակնկալ ընդդիմութեան են հանդիպում. վրանից դուրս է գալիս Խատիֆ աղայի աւագ որդին՝ Տիանգիրը, իր սրով մի զարկով կտրում է թուրքերից մէկի ականջն ու պատգամում. «Գնա, ասա քո տիրոջը, որ ճիշտ է, այլևս չկայ Խատիֆ աղան, բայց կայ նրա որդին՝ Տանգուն...»:

Տակաւին պատանի՝ Տիանգիր աղան հայ ազատագրական պայքարի ակունքներում էր: Նա լաւ գիտակցում էր, որ եզդիները միայնակ չեն կարող ոչ միայն անկախութեան հասնել, այլև կենսական նշանակութեան փոքրիկ խնդիրներ լուծել: Եւ նա եզդիների ազատագրութիւնը կապում էր հայութեան ազատագրական պայքարի հետ: Դառնալով ցեղապետ՝ Տիանգիր աղան բոլոր մեծահարուստ եզդիներին կարգադրեց գէնք գնել: Նրանց համար, ովքեր ի վիճակի չէին սեփական միջոցներով գինուելու, քաջ ցեղապետն ինքն էր սեփական միջոցներով գէնք գնում և բաժանում:

1904թ. Սասունի ապրստամբութիւնից յետոյ շատ հայ անուանի հայդուկներ հաստատուեցին Վասպուրականում: Նրանցից էր և Անդրանիկ Օզանեանը: Երկու քաջերը հանդիպեցին 1904-ին, Վասպուրականի Հազարան գիւղում և անմիջապէս բարեկամացան: Երիտասարդ ցեղապետն այն ժամանակ նշանուած էր, և հայ հայդուկապետը չմերժեց նրա խնդրանքն ու դարձաւ Տիանգիր աղայի հարսանիքի բաւորը: Յետագայում, երբ Անդրանիկ Օզանեանը հեռացաւ Հայաստանի սահմաններից, Տիանգիր աղային առաջարկեց միանալ իրեն: Սակայն եզդիների առաջնորդը հրաժարուեց: Այս հանդիպումից յետոյ Տիանգիր աղան անթաքոյց պաշտպանում էր հայութեան շահերը՝ միշտ գտնուելով հայ ժողովրդի կողքին ու աջակցելով հայ ազատագրական պայքարին:

Թուրքական յեղափոխութեան ժամանակ Տիանգիր աղան դարձեալ առաջամարտիկների շարքերում էր: 1914 թ., երբ սկսուեց Առաջին համաշխարհային պատերազմը, Օսմանեան Թուրքիայի կառավարութիւնը ձեռնամուխ եղավ հայերի բնաջնջման սև գործին: Վան-Վասպուրականում, շնորհիւ Արամ Մանուկեանի և այլ հայ նուիրեալների, թուրքերի ծրագրերը չիրականացան: Վանի հայութիւնն ապստամբեց ու յաղթանակ տարաւ: Այդ մռայլ օրերին Տիանգիր աղան Վասպուրականի հայ գիւղացու կողքին էր: Նա շատերին ապաստան տուեց իր մօտ՝ փրկելով վերահաս կոտորածից: Իր ձեռքով սպանեց թուրք Ֆերիկ փաշային՝ վրէժ լուծելով հայերի և եզդիների կոտորածների համար:

Առհասարակ Տիանգիր աղան, լինելով թուրքական միջավայրի ծնունդ, լաւ գիտեր թուրքերի հոգեբանութիւնը, ինչն օգնում էր նրան՝ գիշերային անակնկալ յարձակումներով խուճապ առաջացնել թշնամու շարքերում և յաղթանակներ տանել: Սակայն եղեռնի տարիներին այն, ինչ չկարողացաւ իրագործել սև թուրքը, իրագործեց ռուսը: Վանի յաղթամարտից յետոյ Վասպուրականը գրաւած ռուսական բանակի հրամանատարութիւնը, ցանկաւալով հայաթափել երկրամասը, կազմակերպեց Վասպուրականում տեղակայուած զօրքի անհասկանալի, անհիմն նահանջը, քանզի ռուսներին Հայաստանն անհրաժեշտ էր առանց հայերի: Վասպուրականի հայութեան հետ Արևելեան Հայաստան գաղթեցին նաև եզդիները՝ Տիանգիր աղայի գլխաւորութեամբ:

1915 թ. Տիանգիր աղան իր ցեղակիցներով հաստատուեց Նախ Արարատեան դաշտի Չոբանքեարա գիւղում, ապա՝ Նիզ գաւառի (Ապարանի տարածաշրջան) Տառջառիս գիւղում, նոր օջախ վառեց, տուն-տեղ հաստատեց: Սակայն, ի ծնէ ռազմիկ լինելով, նա վայր չդրեց գէնքը: Եզդիներից հաւաքելով աշխարհագոր՝ Հայկական կորպուսի >>>

ՏՅԱՆԳԻՐ ԱՂԱ

»»» կազմում մասնակցեց Կարսի և Սարիղամիշի ուղղութեամբ թուրքական բանակի առաջխաղացման կասեցմանը: Աջքի ընկաւ յատկապէս Մուլա-Բայազէտ գիւղի մօտ տեղի ունեցած թեժ կռիւների ժամանակ: Մարտական ծառայութիւնների համար Տհանգիր աղան ռուսական բանակի գլխաւոր շտաբի կողմից պարգևատրուել է Գեորգիևեան խաչով: Հայրութեան համար օրհասական օրեր էին:

Թուրքական բանակը, գրաւելով ողջ Արևմտեան Հայաստանը, 1918 թ. մայիսին մօտեցաւ Արարատեան դաշտին՝ անմիջական սպառնալիք ստեղծելով արեւելահայութեան համար:

Գրաւելով Գիւմրին՝ թուրքական բանակը բաժանուեց երեք մասի. մի մասը դէպի հիւսիս շարժուելով՝ նպատակ ունէր Լոռուայ ձորով արշաւել Թիֆլիսի վրայ, միւս մասը երկաթգծի ուղղութեամբ շարժուեց հարաւ՝ Երևանի ուղղութեամբ, իսկ թուրքական բանակի երրորդ զորասիւնը Ապարանի ուղղութեամբ արշաւեց Երևանի վրայ: Այդ օրերին, փաստօրէն, Սարղարապատի և Ապարանի ճակատամարտերում վճռուում էր արևելահայութեան ճակատագիրը: Տհանգիր աղան 1500-անոց եզդիական զնդով միացաւ Ապարանի ճակատի հրամանատար Դրոյի բանակին: Եւ Ապարանի ճակատամարտում թուրքական զօրքերի ջախջախման գործում յիրաւի մեծ դեր ունեցաւ եզդի աշխարհագորը: Տհանգիր աղան, Դրոյի կարգադրութեամբ, Ապարանի ճակատամարտում հետախուզական մարտ վարելու փայլուն օրինակ ցուցադրեց: Օգտուելով եղանակային պայմաններից ու մթութիւնից, գիշերը շրջանցելով թուրքական զօրախումբը՝ նա յայտնուեց թշնամու թիկունքում և անակնկալ հարուածեց թուրքերին թիկունքից:

Պատերազմի աւարտից յետոյ, երբ Հայաստանում խորհրդային կարգեր հաստատուեցին, Տհանգիր աղան անցաւ խաղաղ աշխատանքի: Սակայն վրայ հասաւ հերթական օրհասը՝ ստալինեան բռնութիւնները: Հայաստանում մոլեգնում էր կարմիր տեռորը: Աջուձախ մատուութիւններ էին կատարում: Ազգայնականութեան և հակախորհրդային գործունեութեան մեղադրանքով, Կրեմլից եկած գործակալների դրոմամբ ձերբակալուեց նաև Տհանգիր աղան: Հայաստանի կոմկուսի կենտրոնի առաջին քարտուղար Աղասի Խանջեանը, որ ծնուել էր Վանում և մանկուց ծանօթ էր Տհանգիր աղային, մեծ ջանքեր թափեց նրան փրկելու համար: Թւում է՝ Խանջեանի ջանքերով Տհանգիր աղան փրկուում է: Սակայն շուտով տեռորի գոհ է դառնում և սպանում ինքը՝ Աղասի Խանջեանը: Տհանգիր աղան 1938 թ. ձերբակալուեց և կեղծ մեղադրանքով դատուելով՝ աքսորուեց Սարատովի մարզ՝ Կրասնոարմէյսկի շրջանի Մենսեր գիւղ: Հերոսը վախճանուեց 1943 թ. աքսորավայրում: ■

Վահէ ԱՆԹԱՆԵՍԵԱՆ

(Ankakh.com)

ՓԹԻԹ-ի Application-ը ՓԹԻԹ – PTIT

Հաճոյքն ունինք տեղեկացնելու թէ ՓԹԻԹ-ի Application-ը **ՓԹԻԹ – PTIT**, հրապարակուած է եւ կարելի է գայն անվճար ներբեռնել Play Store-էն կամ App Store-էն:

ՓԹԻԹ-ի Application-ին մէջ շեշտը դրուած է զանազան բնոյթի խաղերու վրայ, որոնք ունին երկու մակարդակ՝ դիւրին եւ դժուար, որպէսզի հայ մանուկը կամ պատանին կարելիութիւնը ունենայ ընտրելու, իր տարիքին կամ կարողութեան համաձայն, նախընտրած մակարդակը: Բնականաբար Application-ին մէջ խաղերը օժտուած են լսատեսողական արդիական հնարքներով:

Հաճոյքով կը տեղեկացնենք նաեւ, թէ ՓԹԻԹ-ի կայքը www.e-ptit.com, որ շուրջ տարի մը առաջ մեկնարկած էր, մեծապէս բարեփոխուեցաւ եւ դարձաւ առաւել ակնհասաճոյ եւ օժտուեցաւ ձայնային եւ տեսողական յաւելեալ հնարքներով եւ անշուշտ հարստացաւ նոր նիւթերով ու խաղերով ուլթը հերթական թարմացումէ (update) ետք: ՓԹԻԹ-ի կայքին մեկնարկը կատարուած էր 2015 Նոյեմբերին եւ ըստ վիճակագրական տուեալներու ցարդ ունեցած է շուրջ 6700 այցելու:

ՓԹԻԹ-ի Application-ը, Փթիթ-ի կայքին նման, ֆինանսաւորուած է Գալուստ Կիւպէնկեան Հիմնարկութեան կողմէ: ■

ՓԹԻԹ-ի խմբագրութիւն

Հայերէնի դասընթացներ Ստամբուլում՝ իսլամացած հայերի համար

Ստամբուլում իսլամացած հայերի համար հայերէնի հերթական դասընթացների բացման մասին տեղեկութիւն տարածուեց:

ՀայՄեդիա.AM-ը գրուցեց թուրքագետ Անդրանիկ Իսպիրեանի հետ.

- Ո՛վքեր են յաճախում հայերէնի ուսուցման այդ դասընթացներին ու ի՞նչ ազդեցութիւն են դրանք ունենում հետագայում այդ դասընթացներն անցած քրդացած կամ իսլամացած հայերի վրայ:

-Ստամբուլում այս դասընթացն առաջին դէպքը չի, որ հայերէնի դասընթացներ են անցկացուում, >>>>

**Հայերենի դասընթացներ
Ստամբուլում՝ իսլամացած
հայերի համար**

»»» կամ ինչպես իրենք են ասում՝ հայերենի *կուրսեր*: Ցառօք սրտի, այդ դասընթացներն ավելի շատ սիրողական բնույթ ունեն և հայերեն լեզուի, հայկական մշակույթի, Հայաստանի ու հայության հետ ծանօթացման միտում ունեն: Գլխավոր նպատակը հենց դրանում է կայանում:

Ցառօք՝ որքան էլ հանդիպել եմ այդ կուրսերին մասնակցած քողացած, այնուհետև կրկին հայ ինքնությունը վերադարձած հայերին, նրանցից ոչ ոք չի կարողացել հայերեն խօսել, քանի որ ինչպես ասացի, այդ դասընթացներն ինչ-որ փուլեր ունեն, առաջին փուլ, երկրորդ փուլ, և բառիս բուն իմաստով դեռ սիրողական բնույթ են կրում: Լեզուն սովորելու համար տասը օր՝ շաբաթական երկու անգամ, կամ քառասուն օր՝ շաբաթը մեկ անգամ դասերի գնալը բաւարար չէ:

Սակայն, սրանք շատ կարևոր քայլեր են՝ լեզուին, Հայաստանին, հայությանը, ինքնությանը վերադառնալու ճանապարհին:

Ստամբուլի հայությանը հայերեն սովորելու կարիք չունեն այն իմաստով, որ Ստամբուլում հայկական դպրոցներ կան, ու աշակերտների մեծ մասը, եթէ չեն յաճախում ինչ-որ ամերիկեան կամ եվրոպական դպրոցներ, յաճախում են հայկական դպրոցներ, ու որոշակիորեն տիրապետում են հայերենին: Այդ բացուած դպրոցներում ընդգրկւում են հիմնականում այն մարդիկ, ովքեր չեն իմացել, որ հայ են, կամ կիսով չափ են հայ, օրինակ մայրական կողմն է հայ, իսկ հայրը քուրդ է, ու գիտակցելով իրենց հայկական արմատների մասին, ուզում են գնալ, սովորել, ծանօթանալ:

Եւ իհարկէ կայ միւս մասը, ով իմացել են, որ երկու կողմից էլ հայ են, ու մահմեդականացել են, հիմնականում այդ մարդիկ ու իրենց երեխաներն են մասնակցում հայերենի ուսուցման այդ դասընթացներին:

Հետաքրքիր է, որ առաջինը Դիարբեքիում են կազմակերպուել այդ դասընթացները՝ հենց քաղաքացետի կողմից, այսինքն գրեթէ պետական նախաձեռնություն էր, ու հենց քաղաքացետն առաջին մասնակիցն էր այդ դասընթացների: Դիարբեքիում հանդիպել եմ այդ կուրսերին այցելած մարդկանց, իհարկէ իրենք փորձում են ինչ-որ բաներ յիշել, վերարտադրել, ինչը լիարժէք չէր, բայց դա կարևոր է: Ամեն դէպքում ինքնութեան վերադարձի համար շատ կարևոր քայլ է:

-Ստամբուլի հայության մասին տարածուած կարծիք կայ, որ ստամբուլահայերը ոչ բարեացակամ վերաբերմունք ունեն մահմեդականացուած և Հայաստանից գնացած հայերի նկատմամբ:

-Ցառով եմ ասում Ստամբուլի հայութիւնը մի փոքր կաղապարուած բնաւորութիւն ունի դրսից՝ Արև-

Le pianiste Jean-Paul Gasparian ouvre la saison des "Jeudis du piano" au Palais de l'Athénée de Genève

C'est à l'occasion de l'ouverture de la 17ème saison du cycle "Les jeudis du Piano" que se produisait le jeune pianiste Jean-Paul Gasparian.

Ce cycle a été créé au sein du Palais de l'Athénée de Genève, siège de la société des Arts, construit en 1863 par le banquier Jean-Gabriel Eynard et son épouse à côté de leur propre demeure, le palais Eynard, pour recevoir les activités de la société des Arts, dans le quartier Bastions. Le Palais de l'Athénée abrite au rez-de-chaussée la fameuse salle des Abeilles avec sa frise peinte par de célèbres artistes genevois.

C'est dans cette jolie salle entièrement restaurée que Jean Paul Gasparian, 21 ans, offrait un récital à un public de connaisseurs ce jeudi 24 novembre 2016.

Jean Paul Gasparian est né à Paris en 1995 de parents musiciens, tous deux pianistes. Admis >>>

մտեան Հայաստանի տարածքից ու Հայաստանից գնացած հայերի նկատմամբ, թէև վերջին շրջանում կարծես այդ կարծրատիպերը կտրուում են: Ստամբուլում կայ հայաստանցի երեխաների համար նախատեսուած անօրինական դպրոց, գրեթէ բոլորը գիտեն դրա մասին: Ստամբուլահայերը սկզբնական շրջանում ուղղակի մերժում էին ճանաչել այդ դպրոցը, օգնել, նոյնիսկ տարածք չէին տրամադրում: Վերջին անգամ մէկ ամիս առաջ էի Ստամբուլում, նորից այցելեցի այդ դպրոց, և շատ փոփոխութիւններ նկատեցի:

Ստամբուլահայ մի ատամնաբոյժ կար, որ դպրոցի երեխաներին կանչում էր ատամները ստուգելու, բուժելու, նոյնիսկ իր հաշուին նուէրներ անել: Ստամբուլի համայնքից սկսել են այդ դպրոցին նուիրատուութիւններ անել:

Կաղապարուած այդ փակ համայնքը հիմա սկսել է բացուել, դա վերաբերում է նաև Արևմտեան Հայաստանից եկած մահմեդականացուած հայերի նկատմամբ, քանի որ անվստահութիւն կայ, որը ամենաբարձր մակարդակով է դրսևորում ընդհուպ մինչև պատրիարքարանի տեղապահ Արամ Աթեշեանը, ով անհանդուրժողական դիրքորոշմամբ է հանդես գալիս, որ չենք մկրտի մահմեդականացուած հային, եթէ այսպիսի ապացոյցներ ու փաստեր չներկայացնի, հայկական եկեղեցում չենք պսակի, եթէ այլադաւանի հետ ամուսնանայ, ու նման այլ բաներ:

Այսինքն, սա արտայայտում է ընդհանուր համայնքի հիմնական տեսակետը, ինչը վերջին տարիներին սկսել է փոխուել, ինչը շատ ուրախալի է: ■

Le pianiste Jean-Paul Gasparian ouvre la saison des "Jeudis du piano" au Palais de l'Athénée de Genève

➤➤➤ à 14 ans à l'unanimité au CNSMD de Paris, il obtient brillamment son Master en 2015.

Vainqueur du prestigieux Concours européen de Brême (Allemagne) en 2014, il est également lauréat du Concours José Iturbi (Espagne) en 2015 et 3ème Prix du Concours international de Lyon en 2013, où nous l'avons rencontré pour la première fois.

Le programme particulièrement copieux proposé au Palais des Arts de Genève, comprenait la Fantaisie en fa mineur op.49 de F.Chopin, "Après une lecture de Dante" extrait de la deuxième année de pèlerinage de Franz Liszt, deux nocturnes de Chopin Opus 32 et Opus 27, et la deuxième sonate op.14 de Sergueï Prokofiev.

L'étendue et la variété du répertoire offert - Chopin, Liszt, Prokofiev - permettaient d'apprécier à la fois la puissance et la délicatesse de son jeu : fermeté et rondeur pour donner toute l'émotion du chant cher à Chopin, maîtrise des contrastes allant du déferlement sonore à la séduction paradisiaque chez Franz Liszt, que l'on retrouve dans un style plus sarcastique et percussif chez Prokofiev.

A l'issue du concert, le public était invité à remplir une fiche d'appréciation contenant plusieurs critères, car les "Jeudis du Piano", créés avec une mission de promotion des jeunes artistes afin de servir de tremplin pour leur future carrière, décernent à la fin du cycle annuel qui s'achèvera le 27 avril 2017, un prix spécial par un jury d'experts à l'un des six concertistes qui se seront produits dans la saison.

Cette année, la saison est placée sous le signe de l'hommage rendu au mécène et avocat genevois, Jean Clostre, disparu il y a quelques mois, et qui s'est particulièrement occupé du suivi de ces jeunes pianistes, dont quelques-uns, tels la jeune géorgienne Katia Buniatishvili, font aujourd'hui une brillante carrière.

Jean-Paul Gasparian qui s'est déjà produit avec de nombreux orchestres, dont dernièrement l'Orchestre National d'Île de France dans le 2ème concerto de S.

**Téotig
Mémorial du 24 avril**

Traduit de l'arménien par
Alice Der Vartanian et Hourï Varjabédian

Editions Parenthèses - Collection: Diasporales

La traduction du livre référence de Téotig qui a rendu un nom et un visage aux victimes de la rafle du 24 avril 1915

Quatre ans après la nuit tragique de la rafle du 24 avril 1915 à Istanbul, marquant le début du génocide des Arméniens par la Turquie ottomane, Téotig, écrivain et éditeur réputé pour la qualité de ses biographies lui-même rescapé d'années de déportation, publie ce "Mémorial du 24 avril". Ce recueil biographique reprend la liste noire de tous les intellectuels de la capitale déportés et éliminés et ceux des provinces, classés par région et ville. Une seconde partie, comprend deux témoignages de rescapés, concernant les deux centres principaux où l'élite a été déportée puis exécutée. Un siècle plus tard, cet irremplaçable Mémorial garde sa valeur de symbole. Il s'agit ici du document de référence sur la rafle et l'exécution de 761 personnalités, prémisse de l'élimination de tout un peuple.

Téotig (Theodoros Labdjindjian, 1873-1928).

Mémorialiste, éditeur, imprimeur arménien, il entreprend en 1907 la publication d'un "Almanach pour tous" (annuel, 18 volumes). Arrêté par la censure en mars 1915, il échappe à la rafle d'avril à Istanbul. Déporté à sa sortie de prison il survit parmi des ouvriers du chantier de la voie ferrée. Il consignera le récit de sa déportation dans le numéro de l'Almanach 1916-1920 à son retour après l'armistice. Le Mémorial du 24 avril restera sa grande œuvre. ■

Rachmaninov, dans des festivals tels que la Roque d'Anthéron ou les Flâneries musicales de Reims, ou dans l'émission "Jeunes interprètes" de France Musique, se produit à Paris au Petit Palais le 1er décembre, concert salué très favorablement par la critique (Magazine Pianiste) et donnera les 18 et 19 janvier deux concerts à Asnières puis Paris avec le trio Cantor, qu'il a constitué il y a déjà deux ans avec deux complices violoniste et violoncelliste.

En tant que soliste il jouera le 31 janvier 2017 à 20h30 à l'Espace Michel Simon de Noisy-le-Grand.

Toutes les autres informations sont à découvrir sur son site : www.jeanpaulgasparian.com ■

Jean-Jacques Karageuzian

Interview exclusive avec Ara Papyan

(Suite du numéro précédent)

Ndlr: La première partie de cette interview, réalisée pendant l'été 2016 par Artush Yeghiazaryan, a été publiée dans notre édition précédente (N° 207 novembre/décembre 2016).

Le mythe selon lequel la Russie serait notre seul et unique salut nous a été inculqué dans le passé. On nous le répète beaucoup ces derniers temps. Ne disposons-nous pas d'autres solutions?

Les relations interétatiques devraient être examinées dans le contexte historique de l'époque car dans certaines situations le même pays peut être votre allié et dans d'autres, l'inverse. A l'époque où l'Arménie était divisée entre les empires perse et ottoman, nos regards étaient tournés vers la Russie en tant que pays chrétien, que nous considérions comme plus progressiste, surtout que nos appels à l'Europe n'avaient pas abouti. Cela est compréhensible dans le contexte de l'époque. En effet, avec les traités de Gulistan (1813) et de Turkmentchaï (1828), quelques développements positifs eurent lieu pour nous et une province arménienne fut créée. Mais les choses ont changé à partir de 1847-8 lorsque les Russes ont mené une politique d'assimilation notamment en nationalisant les écoles arméniennes et en divisant les terres habitées par les Arméniens entre différentes provinces. Malgré ces faits, nous avons gardé notre loyauté envers la Russie dont les intérêts n'étaient pas compatibles avec la création d'un Etat arménien fort. Les Turcs nous ont considérés comme un peuple servant les intérêts de leurs ennemis et notre russophilie est un des facteurs ayant provoqué les massacres dans l'Empire ottoman.

Suite à la révolution bolchévique, la politique russe a complètement changé à notre égard. Mais les Arméniens n'aiment pas parler de ce changement lorsqu'ils évoquent les événements qui ont empêché la mise en œuvre du Traité de Sèvres. Ils oublient que la Russie a d'une part fourni des armes, des munitions et des experts militaires à Atatürk et d'autre part a affaibli l'armée arménienne en lui assénant des coups de poignard dans le dos. La raison en est que les Turcs combattaient la France et l'Angleterre devenues dorénavant les ennemis de la Russie. Mais il y a une autre raison qui, à mon avis, est plus importante. Après l'échec des tentatives de provoquer une révolution internationale en Europe, les bolchéviques russes ont compris qu'une telle révolution ne serait possible qu'en Orient, dans les pays musulmans, d'où l'importance de la Turquie

dont le sultan était considéré comme le Khalif, le chef spirituel de tous les musulmans. C'est pourquoi les Arméniens ont été relégués au second plan et les demandes d'aide que les délégations arméniennes ont présentées à la Russie n'ont pas été prises en compte.

Nous oublions également qu'à l'époque de Pierre le Grand, encouragés par les Russes, sous le commandement de Davit Bek les Arméniens se sont soulevés contre le règne perse. Ils ont attendu en vain l'arrivée des troupes russes et la rébellion a été écrasée dans le sang. Les Méliks du Karabagh, qui s'étaient soulevés contre le Shah, ne pouvaient plus rester sur leurs terres et ont pris le chemin de l'exode avec leurs troupes et leurs biens. C'est pourquoi à partir des années 1700, le nombre des Arméniens a commencé à diminuer au Karabagh et les tribus turcophones musulmanes ont occupé graduellement une place prédominante.

Il faut avoir un regard global sur les relations arméno-russes. Actuellement, la Russie mène une politique anti-arménienne par la vente d'armes offensives à nos ennemis et toute une série d'autres actions. Elle contrôle les secteurs les plus importants de notre économie suite à l'accord "propriété contre dettes" signé avec Erevan.

Que pensez-vous des avis selon lesquels la Turquie pourrait nous attaquer si la base militaire 102 de l'armée russe n'existait pas à Gyumri?

Dans les années 1988-9 nous avons cru que l'URSS dont nous faisons partie nous protégerait à Soumgaït et à Bakou et nous avons vu ce qui s'est passé. Maintenant nous pensons que la Russie nous protégera mais en réalité nous n'en savons rien. Nous ignorons si la Turquie a l'intention de nous attaquer et nous ne savons pas non plus si les troupes de la base 102 nous trahiront ou non en cas d'une agression turque. Nous nous basons >>>

PREMAT S.A.

IMPORT & EXPORT

9, RUE DES ALPES

CH - 1201 GENEVE

TEL. 022 731 69 35

arat*urs*

osez la différence!

Rte des Arsenaux 9, CP 85, 1701 Fribourg, Suisse,
Tél.: +41 26 322 7277

Koryuni 7, 0025 Erevan, Arménie,
Tél.: +374 10 52 06 07

www.voyage-en-armenie.com
www.route-de-la-soie.com

Nos destinations >>>

Arménie, Géorgie,
Iran, Kazakhstan,
Kirghizistan, Mongolie,
Ouzbékistan, Tadjikistan,
Turkménistan

Interview exclusive avec Ara Papyan

»»» simplement sur des suppositions. Par contre, nous savons bien qu'après la révolution de 1917, en raison du retrait des forces russes nous nous sommes retrouvés seuls devant l'ennemi et avons subi des pertes. En 1920, après le retour des Russes, nous avons perdu les territoires que nous avions regagnés en 1919. Plus tard, au début des années 1990, ils ont combattu contre nous à Chahumyan et ont provoqué l'exode de tous les Arméniens de la région. Après leur départ, nous avons remporté des victoires (1992-5) alors que cette base militaire n'existait pas encore. Maintenant les Russes sont de retour et nous commençons à subir des pertes.

Prenons un exemple concret: Nous avons un traité avec la Russie - l'Organisation du Traité de Sécurité Collective (OTSC) - qui prévoit la défense des frontières d'Arménie. Mais lorsque l'Azerbaïdjan tire sur les villages de la province de Tavush, pourquoi cette base militaire ne nous défend-elle pas? Quelles garanties avons-nous qu'elle nous défendra contre une éventuelle agression turque sur l'Arménie? Et même si elle nous défendait, nous ne savons pas si elle interviendra le premier ou seulement le cinquième jour de l'attaque. Nous pouvons seulement affirmer que cette base est supposée constituer un des facteurs dissuasifs contre une telle agression de la part de la Turquie. Mais rien n'est sûr.

Dernièrement on parle beaucoup du retrait éventuel des forces arméniennes de 5 ou de 7 régions autour du Karabagh. Pourtant, il semblerait que le peuple et une partie de l'élite du Karabagh sont opposés à toute cession de territoire à l'Azerbaïdjan. Qu'elle est votre avis à ce sujet?

Les discussions sur la cession de territoires ont commencé déjà avec l'accord de Bishkek en 1994. Les principes de Madrid (2007) et de Kazan (2011) ainsi que le dernier plan Lavrov prévoient tous la cession de territoires contre la reconnaissance d'un certain statut pour le Karabagh. D'ailleurs, le président Serge Sargsyan a affirmé à plusieurs reprises son accord au retour des sept régions à l'Azerbaïdjan en ajoutant qu'il n'y aura pas de concessions unilatérales. En effet, les principes susmentionnés prévoient en gros le retour de 7 régions contre un statut transitoire pour le Karabagh. Attention, il ne s'agit pas de reconnaître l'indépendance du Karabagh mais seulement un statut transitoire dont nous ignorons la définition. C'est après le retour des réfugiés, entre 600 et 700 mille selon l'Azerbaïdjan, que le statut serait décidé par un référendum... Il est évident que la cession de tout territoire porterait atteinte au système de défense arménien. Le plan Lavrov n'est que la continuation de ce projet qui fait partie des efforts russes visant à assurer l'adhésion de l'Azerbaïdjan à l'Union économique eurasiennne.

Quant à l'opposition du peuple et des dirigeants du Karabagh à la cession de territoires, leurs opinions ne sont pas prises en compte dans la mesure où ils

ne participent pas aux négociations et ne sont pas reconnus par la communauté internationale.

Modus
Vivendi

S'ils sont opposés à ce plan, ils n'ont qu'à écrire aux autorités de la République d'Arménie pour leur demander de se retirer de la table des négociations et de leur laisser discuter directement avec l'Azerbaïdjan.

Par ailleurs, il ne faut pas croire que les territoires seraient cédés sur la base d'un accord. La cession pourrait se réaliser dans le cadre d'une guerre qui nous coûterait des centaines, voire des milliers de morts; les forces arméniennes battraient en retraite, puis l'armée russe arrêterait l'avancée des forces azéries et des forces de paix seraient stationnées dans la région. La Russie interviendrait ainsi pour nous sauver entre guillemets, ferait interposer des forces de paix et par conséquent, aurait un meilleur contrôle de la région et de la frontière iranienne et disposerait de leviers de pression vis à vis de l'Azerbaïdjan. Dans un tel cas, nos dirigeants signeraient le retour des territoires en nous expliquant que nous avons perdu la guerre contre l'adversaire qui était plus fort que nous, et le peuple serait mis devant le fait accompli. La guerre de quatre jours en est un bon exemple. Elle a fait apparaître au grand jour d'énormes lacunes au sein de l'armée qui explique le nombre important de morts parmi les militaires mais aucune condamnation n'a été prononcée à ce jour. De surcroît, les autorités essayent de présenter ce qui s'est passé comme une victoire pour les Arméniens, qui auraient empêché les forces azéries de s'emparer de davantage de territoires. Cependant, le fait est que suite à cette guerre la ligne de front s'est déplacée en notre défaveur.

Ne pensez-vous pas que nous, les citoyens, avons aussi notre part de responsabilité pour avoir permis à nos autorités d'agir de la sorte?

Les citoyens ont fait plusieurs tentatives. Ils sont descendus dans la rue du 17 au 31 juillet dernier surtout pour défendre leurs propres intérêts et exprimer leur mécontentement envers ce régime. Le soutien aux hommes armés retranchés au commissariat de police était secondaire. Mais leurs actions n'ont pas été couronnées de succès. Quand vous avez un corps de police bien armé ainsi qu'un parquet et des tribunaux qui sont prêts à qualifier les actions des citoyens de crimes punissables par des peines d'emprisonnement allant de 4 à 8 ans, voire de 20 ans - je précise que certains individus risquent 20 ans de prison pour soutien au groupe armé à cause d'un contact téléphonique - comment voulez-vous que ces citoyens non-armés remportent une victoire? Même si notre peuple envahissait les rues par centaines de milliers, nos autorités n'hésiteraient pas, si nécessaire, à donner l'ordre de leur tirer dessus. Elles pourraient même céder le Karabagh pour garder le pouvoir. Par conséquent, notre >>>

Mme Hasmik Tolmajyan décorée de l'ordre national du mérite

Le 16 novembre 2016, à la Résidence de France à Chambésy, a eu lieu la remise des insignes de Chevalier dans l'Ordre national du Mérite à Mme Hasmik Tolmajyan, Ministre plénipotentiaire et représentant permanent adjoint de la République d'Arménie auprès des Nations Unies à Genève. Cette cérémonie a eu lieu en présence d'ambassadeurs accrédités à Genève, de hauts-fonctionnaires de l'Office de l'ONU à Genève et des représentants de la communauté arménienne.

Créé en 1963 par le général de Gaulle, l'ordre national du Mérite est le deuxième ordre national de France, après la Légion d'honneur. Il récompense les "services distingués" rendus par des civils ou militaires à la nation française.

Dans son discours, Mme Elisabeth Laurin, Ambassadeur, Représentant permanent de la France auprès des Nations Unies et des organisations internationales à Genève a tracé le parcours de Mme Tolmajyan en France en commençant par les études supérieures qu'elle a poursuivies dans la capitale française jusqu'à son premier poste diplomatique à l'ambassade d'Arménie à Paris, une mission qui a duré quatre ans sous la direction du futur Ministre des Affaires étrangères Edward Nalbandyan.

En évoquant les efforts de Mme Tolmajyan en faveur du renforcement des relations franco-arméniennes après son retour à Erevan au département d'Europe du ministère arménien des Affaires étrangères notamment après sa nomination conseillère du Ministre des Affaires étrangères, Mme Laurin a relevé «la qualité et la densité exceptionnelle» des relations bilatérales sur les plans politique, économique et culturels grâce à l'engagement de Mme Tolmajyan.

Interview exclusive avec Ara Papyan

»»» peuple ne peut pas être reproché à cet égard. J'ai été sur place lors de ces manifestations (ndlr: 17-31 juillet 2016) et j'ai vu comment les forces de l'ordre attaquaient les manifestants en faisant usage de force sans distinction et de façon disproportionnée. Cette violence donnait l'impression que les policiers en question combattaient nos ennemis. Cette terreur envers les citoyens provoque de la haine qui est très dangereuse. Si l'on essaye de céder des territoires à l'Azerbaïdjan, je pense qu'une partie de l'armée se révolterait et le pays pourrait s'enliser alors dans une guerre civile.

L'abandon des territoires au Karabagh ne peut pas nous être imposé. Seuls de nouveaux dirigeants élus démocratiquement et bénéficiant de la confiance et du soutien du peuple pourraient décider de leur sort. ■

L'ambassadeur de France a souligné également le grand dévouement, le professionnalisme et l'efficacité de Mme Tolmajyan dans ses fonctions à Genève comme le numéro deux de l'ambassade d'Arménie en Suisse. «De par votre personnalité, votre grande culture, votre francophonie aussi, vous contribuez beaucoup au rayonnement de l'Arménie à Genève» a-t-elle ajouté.

Mme Laurin a témoigné de son admiration envers Mme Tolmajyan qui s'est «imposée comme une personnalité influente et respectée» du Conseil des Droits de l'Homme et y a joué notamment «un rôle de premier plan dans l'adoption de l'importante résolution sur la prévention du génocide», qui a été voté en consensus sur l'initiative de l'Arménie. «Comme nous savons tous, dégager un consensus au Conseil des Droits de l'Homme n'est pas une mince affaire surtout sur un sujet aussi délicat. Je voudrais donc rendre hommage à votre ténacité et à votre savoir-faire» a-t-elle fait remarquer.

Mme Tolmajyan a remercié l'ambassadeur de France pour la réception qu'elle avait organisée à cette occasion et lui a exprimé sa profonde gratitude pour lui avoir remis cette belle décoration. Elle a réaffirmé son attachement à l'amitié franco-arménienne en rappelant la solidarité de la France avec notre peuple aux moments les plus difficiles de son histoire et l'accueil des milliers de rescapés du génocide de 1915. Elle a indiqué que les Arméniens, reconnaissants envers la France, ont contribué à son rayonnement par leur loyauté, leur travail acharné et leur génie.

Artzakank félicite chaleureusement Mme Hasmik Tolmajyan et lui souhaite beaucoup de succès dans ses activités au sein de la mission et de l'ambassade d'Arménie en Suisse. ■

Tél. +41(0)22 785 01 85

15, ch. Près-de-la-Fontaine
1217 MEYRIN
Fax +41(0)22 980 02 37
E-mail big-net@big-net.ch

www.big-net.ch

ZIRAN

ծիրաւու = abricot = prunus armeniaca

ZIRAN pierrot hans Schaffhauserstrasse 30 CH-8006 Zürich
+ 41 44 241 41 31 + 41 79 666 01 26 - Notre Magasin Arménien
Voyages en Arménie - Vente de produits d'Arménie
Promotion de travaux payés - Entraide sociale ...
Rencontres culturelles info@ziran.ch - www.ziran.ch

**Lévon MINASSIAN invite
Juan CARMONA**

**Concert à l'Alhambra de Genève
11 mars 2017 à 20h30**

La musique que nous livre Levon Minassian n'appartient plus à ce que l'on appelle le folklore, musée des âmes mortes et ressuscitées, ni à un espace géographique délimité qu'on appelle un pays, mais à cette sphère hors du temps et de la durée, où l'âme a besoin de se prolonger pour découvrir qu'elle en a encore une.

(www.levonminassian.com)

Lévon Minassian et Juan Carmona ont un parcours commun. Nés en France, cela n'a pas été simple, pour eux, en tant que musiciens traditionnels, d'être reconnus par les leurs, tant pour Lévon Minassian en Arménie que pour Juan Carmona auprès des guitaristes gitans.

S'ils jouissent aujourd'hui d'une reconnaissance internationale et font partie des meilleurs musiciens de leur peuple respectif, c'est grâce à un travail sans relâche dans le respect de leurs traditions.

C'est une chance pour eux de vivre dans un pays aux cultures diversifiées, générant de belles rencontres et permettant à leur instrument de s'exprimer tant au travers des musiques du monde, du jazz, des musiques de films, qu'aux côtés d'orchestres philharmoniques et d'autres formations originales.

Tous deux œuvrent aujourd'hui dans le partage et la diffusion de leur tradition musicale mais aussi dans l'ouverture et le mélange des cultures, ayant des racines qui, parfois, se rejoignent.

C'est tout naturellement qu'ils se sont mis au travail ensemble et le résultat est plutôt exceptionnel !

Une belle occasion offerte au public genevois d'assister à un concert multiculturel.

Lors de ce concert, la guitare flamenca de Juan Carmona va entrer dans la musique traditionnelle arménienne et s'exprimera également dans son langage flamenco.

Un album est en préparation, l'association de ces deux instruments promet une émotion intense. ■

Michèle Lubicz

Réservations: <http://billetterie-culture.ville-ge.ch>
| Espace Ville de Genève | Maison des arts du Grütli |
Genève-Tourisme | Cité Seniors

Lévon Minassian

Tous les dix ans se tient à Gyumri, berceau du doudouk, « Le trophée des Maîtres », l'occasion pour un public connaisseur d'adouber ceux qui entrent dans le cercle très fermé des grands. En 2002, c'est à cette reconnaissance qu'eut droit Lévon Minassian.

Sa détermination et son talent le font repérer par des professionnels. Sollicité en 1985 par le compositeur Georges Garvarentz pour la musique du film *Les mémoires tatouées*, il collabore ensuite pour le cinéma en interprétant de nombreuses musiques de film dont *Mayrig*; *La passion du Christ*; *Va, vis et deviens*; etc.

En 1992, il est invité par Peter Gabriel à participer à son album *Us*, puis ouvre en solo les concerts de sa tournée *Secret world live tour*.

Il se produit à l'Elysée en 1997, invité par Jacques Chirac lors de la visite du président Lévon Ter Petrossian. Puis en 2003, il est décoré Chevalier de l'Ordre des Arts et des Lettres.

En 1998, Lévon Minassian grave son premier album *Lévon Minassian and Friends*, qui sera suivi par *Songs from a world apart* (2005), le DVD *La voix d'un peuple* (Théâtre de la Ville, Paris, 2014) et *Sources* (2016).

Petit à petit, Lévon Minassian, qui n'a jamais recherché la célébrité, sera reconnu comme l'un des plus talentueux joueurs de doudouk au monde.

**Մահացած է բարերար
Վրթանես Սաաթճի**

Կիրակի, 24 Յուլիսին, Իտալիոյ իր բնակարանին մէջ խաղաղ մահով կեանքէն հեռացած է մեր համայնքի սիրուած անդամներէն Վրթանես Սաաթճի:

Սաաթճի բարերարութիւններ կատարած է Պոլսոյ Ս. Փրկիչ Ազգային հիւանդանոցին, կերրոնական վարժարանին ու Կազդուրման կայանին: 2009-էն սկսեալ Ս. Փրկիչ հիւանդանոցին մէջ բարերարին անունով վերանորոգուած են բաժիններ, որոնցմէ առաջինն էր հոգեբուժական յարկարաժիւր:

Ամիսներ առաջ հիւանդանոցին մէջ բացուած էր նաեւ Սաաթճիի ամենավերջին բարերարութեամբ վերանորոգուած ու վերաբացուած «Կիւլպէնկեան» հանգստարանը, զոր ան մկրտած էր իր քրոջ՝ Մայտա Սաաթճիի, անունով:

Վրթանես Սաաթճի, որ 76 տարեկան հասակին կնքեց իր մահկանացուն, աւարտած էր Պոլսոյ Մետրոպէան Նախակրթարանը, ապա միջնակարգ ու երկրորդական ուսումը ստացած էր Կերրոնականի մէջ: Ան 22 տարեկանին տեղափոխուած էր Արժանթին, ապա անցած Փարակուէ եւ հուսկ Չուիցերիա: Իսկ վերջին երկու տարիներուն ընթացքին ան կը բնակէր Իտալիա:

Ըստ Վրթանես Սաաթճիի կտակին՝ անոր յուղարկաւորութիւնը կատարուած է Պոլսոյ մէջ:

Արձագանգի խմբագրութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալին այրիին՝ Սարիա Կրացիելլա Սաաթճիին: ■

Pour la mémoire de son frère et l'amour de son fils ...

Le 24 avril 2011, alors que nous commémorions les victimes du génocide de 1915, Sevag Balikçi, un jeune conscrit de l'armée turque se faisait abattre par son compagnon de chambre dans la caserne de Kozluk, près de Batman. Il sera tristement désigné comme la victime N° 1 500 000 +2 du génocide des Arméniens, la victime N° 1 500 000 + 1 étant Hrant Dink, assassiné le 19 janvier 2007 à Istanbul.

Cinq ans plus tard, une société se crée à Erevan, sous le nom de Sevag Sàrl. Ses fondateurs ne sont autres que Lerna et Shant, la sœur et le beau-frère de Sevag, et leur ami Alex. Depuis avril 2016, ils exploitent un restaurant au cœur de la ville.

A *Cosi È La Vita*, les clients sont accueillis par les patrons en personne. La carte contient des spécialités de l'Arménie occidentale adaptées parfois aux goûts locaux ou encore parsemées de touches européennes. C'est Lerna elle-même qui prépare certains mets, en établit les recettes et veille à la présentation soignée des plats servis.

L'ambiance est conviviale et la conversation s'entame facilement avec Lerna. Elle parle en arménien occidental mélangé d'expressions locales. *Cosi È La Vita* est dédié à la mémoire de son frère Sevag, son cadet de six ans, qui aimait beaucoup l'Italie pour y avoir fait plusieurs séjours. Le restaurant propose des mets variés que Sevag appréciait et aimait préparer. «*Je travaillais dans l'événementiel et avec Sevag nous avions l'intention d'ouvrir un café dans le quartier de Moda à Istanbul. Maintenant, je prépare tout pour lui, des boeregs, des dolmas, du soufflé, etc. qu'il aimait et c'est ainsi que je retrouve la paix*» dit Lerna.

Après la mort de Sevag, Lerna vit des jours difficiles pendant cinq ans. En effet, entre les sollicitations de la part des médias, la procédure judiciaire interminable et les allers-retours à Diyarbakır pour assister au procès du meurtre de son frère, Lerna, comme les autres membres de la famille Balikçi, est terrassée de douleur. D'autre part, la communauté

Տըրընդեզն էկալ, մենծ գոլն ընկալ

«Ճրագ, ճրագ, ճշմարտահաստիկ,
ճշմարտահաստիկ մարգարիտ,
Բանամ պղնձեայ դուռը,
Քաղեմ անթառամ ծաղիկ,
Փնջեմ դնեմ ի գլխուս,
Քուն ըլլիմ մինչ ի լուս,
Արագըս ըլլի ի պարի,
Աստուած մուրազըս կատարի»:

Փետրուարի 14-ին Հայ Առաքելական Եկեղեցին նշելու է Տեառնընդառաջի Տօնը: Ըստ հրեական օրենքի՝ ամեն մի մարդու արու զաւակի ծնունդից յետոյ, երբ լրանում էին նրա 40 օրերը, հարկ էր, որ նորածնի մայրն իր մանչի հետ այցելէր տաճար, զոհ մատուցէր եւ իր զաւակի համար օրհնութիւն ստանար քահանայից: Արդ, Յիսուսի ծնունդից 40 օր անց Մարիամ Աստուածածինը նրան տանում է տաճար, ուր նրանց ընդառաջ է գալիս Սիմեոն ծերունին, ում ասուած էր Սուրբ Հոգու կողմից «մի տեսանել >>>

arménienne d'Istanbul ne leur apporte aucun soutien pendant ces jours éprouvants et certains dirigeants leur conseillent de ne pas «trop parler». «*A l'exception de quelques personnes courageuses comme Garo Paylan et les membres du mouvement Nor Zartonk, nous n'avons vu personne à nos côtés lors des marches qui ont eu lieu à l'occasion du 24 avril ou en mémoire de Hrant Dink ou de Sevag*» dit Lerna avec tristesse. «*Seule une amie turque est restée à mes côtés*» ajoute-t-elle.

Sur conseil de son psychiatre, afin de surmonter son chagrin, Lerna fait un voyage en Italie avec son mari Shant et se rend dans les différentes villes que Sevag avait visitées. Puis, un événement majeur vient transformer la vie du couple: la naissance de leur fils Odin. «*Je voulais rester à Istanbul pour prouver que nous étions forts, mais après la naissance d'Odin j'ai commencé à avoir peur pour lui. Il ressemble beaucoup à Sevag et je ne pouvais pas m'imaginer qu'un jour il serait appelé sous les drapeaux comme son oncle. Nous avons alors décidé de quitter la Turquie.*»

Shant, qui avait déjà visité l'Arménie à 2 ou 3 reprises, propose à Lerna de voyager à Erevan avec lui. Pour Lerna, c'est son premier voyage en Arménie. Un mois plus tard, la décision est prise: Lerna et Shant liquident leurs affaires à Istanbul et débarquent à Erevan avec Odin et leur chien. Leur ami Alex, originaire d'Istanbul comme eux, qui connaissait l'Arménie depuis 1999, s'associe avec eux et ils ouvrent le restaurant *Cosi È La Vita* - une allusion à l'imprévisibilité de la vie.

«*Ma vie a changé après la naissance d'Odin et actuellement je fais tout pour lui*» conclut Lerna.

L'originalité et la qualité des mets servis, combinées avec les talents du trio en communication et le cadre agréable ont fait de cet établissement en peu de temps un lieu incontournable dans le paysage culinaire de la capitale arménienne. Adresse: 2a rue Tamanyan (Facebook: La Vita Armenia) ■

Տըրընդեզն Էկաւ, մենձ գոլն ընկաւ

»»» զմահ, մինչևե տեսցէ զօծեալն տեառն»: Տեսնելով «Տիրոջ Օծյալին»՝ Սիմեոնը նրան գիրկը կ'առնի, կ'օրհնէ եւ կը բացագանչի. «Արդ՝ արձակես զժառայս քո տեր ըստ բանի քում ի խաղաղութիւն. Չի տեսին աչք իմ զփրկութիւն քո. Չոր պատրաստեցեր առաջի ամենայն ժողովրդոց»: Այստեղից էլ տօնի անուանումը՝ Տեառնընդառաջ՝ Տիրոջն ընդառաջ, որ հայոց մէջ բազում այլ քիչ մը փոփոխուած ձեւեր ունի եւս, գործրինակ՝ «Դոռոնջ», «Տոռոնջ-Տոռոնջ», «Դենդառաջ», «Տառընտաս», «Տանտառէջ», «Տերինտես», «Տերինտագ», «Տերընտաս», «Դառդառանջ», անգամ «Դռնտառունջ» եւ ի հարկէ, ժողովրդի շատ սիրելի՝ «Տրնդեզ», «Տըրընդեզ» կամ «Դրնդեզ»: Այդ օրը Հայաստանեաց բոլոր եկեղեցիներում կը մատուցուի Սուրբ եւ Ամմահ Պատարագ, ինչից յետոյ տեղի կ'ունենայ նորապսակների օրհնութեան կարգ: Տօնի նախօրէին՝ երեկոյեան ժամերգութիւնից յետոյ կը կատարուի նախատօնակ, որն էլ կ'աւետի Տերունի Տօնի սկիզբը: Այդոյետ սովորաբար կը կատարուի մի շատ հետաքրքրական արարողութիւն, զոր կը կոչեն՝ Անդաստան, որի ընթացքին կ'օրհնուին աշխարհի համակ չորս ծագերը: Անդաստանին կը յաջորդի մոմերի օրհնութեան արարողութիւնը, եւ, ամենից ուրախաբերը, եկեղեցու կանթեղներից վերցուած կրակով եկեղեցիների բակերում կը վառուեն խարոյկներ, որ Քրիստոսի Լոյսի խորհուրդը կը պարունակեն իր մէջ:

Տօնի բուն արմատները, սակայն, շատ անելի խորն են ձգուում... Այն բառացիօրէն շաղախուած է կրակի ու լոյսի զօրութեամբ ու պաշտամունքով: Տօնին կատարուող աւանդական-ազգագրական իւրաքանչիւր արարողութիւն արձագանգն է հնամենի ծեսերի, որ կը կատարուէին ի պատիւ կրակի: Տօնը, անշուշտ, ուներ նաեւ իր դիցը, գուցէ Վահագնն էր, գուցէ հենց Արեգը, մենք այսօր արդէն չգիտենք, քանի որ, ցաւօք, ինչպէս շատ անգամ այսօր կը վարուինք, չպահպանեցինք մեր ստեղծածը:

Դրնդեզի առանցքը կրակն էր, իսկ կրակը, ինչպէս գիտենք, այն տարերքն է, որը շերմացնում է, զօրացնում եւ հասունացնում: Այն նաեւ վառում-այրում է ամեն չարիք, պաշտպանում ամեն չարքերից, սրբում բոլոր կուտակուած աղբերը եւ խիզախութիւն տալիս մեր սրտերին՝ յաղթահարելու հոգու եւ մարմնի տկարութիւնները: Ահաւասիկ այդ օրը իր աւարտն է գտնում «ձմրան Քառասունքը», ժողովուրդը հրաժեշտ է տալիս ցրտին ու սառնութեանը: Տրնդեզի կրակն իր հետ բերում է «օդի բարեխառնութիւն, հունձքի առատութիւն, արտերի բերրիութիւն եւ ամուսինների օրհնութիւն»: Գարնան գեփիւռի շունչն իր հետ բերող այս տօնը նշում էին նաեւ հնդեւրոպական այլեայլ ժողովուրդները:

Տըրընդեզի ամենայիշուող ծեսը խարոյկի ծեսն է: Այն վառում էին տան ու եկեղեցիների բակերում, հանդերում, նշանուածների ու նորապսակների տան բակերում: Այս խարոյկի կրակը սուրբ կը համարուէր: Մարդիկ խիտ ու խաղով շուրջապար էին բռնում խարոյկի շուրջը, երգում, պարում եւ ցատկում խարոյկի վրայով: Խարոյկի շուրջը նախ պտտուում էին նորապսակները՝ օրհնաւքներ ստանալով եւ կարծես կրկնապսակի մասնակցելով: Խարոյկի վրայով առաջինը ցատկում էր տան ամենից մեծ կինը՝ այդպիսով

իր տունն ու ընտանիքը չարքերից ազատելով: Եւ ահա սկսում էր իսկական ուրախութիւն. խարոյկի վրայով ցատկում էին ամենքը՝ անպայման երագանքը մտքում պահած կամ թէկուզ բարձրաձայն գոչելով. ցատկում էին նորափեսաներն ու կայտառ հայրողները՝ գոռալով. «Տերնդեզ, քուրդ ինձի տաս, ես պագնեմ, դու դուրանաս», ցատկում էին տարեցները՝ ըղձալով. «հաւերնիս ածան ըլլայ, կովերնիս կթան ըլլայ, հարսներնիս ծնան ըլլայ», կեսուրները «հարսներին կրակին էին ցոյց տալիս», ցատկում էին նորահարսները՝ երախայ (ներողութիւն՝ արու գաւակ) ունենալու ցանկութեամբ, հեգաճկուն աղջիկները՝ ում փէշին կրակը կպաւ, նա այդ տարի անպայման կ'ամուսնանար: Կանայք բերում էին փոխինդ, աղանձ, պահում էին խարոյկի վրայ, որպէսզի սուրբ կրակով օծուած անուշեղէնը կրակի զօրութիւնը փոխանցի համտես անողներին: Փափաք ունեցողները դրա իրականացման համար փափաքելի ինչքից մի կտոր նետում էին կրակը:

Խարոյկից կրակ էին վերցնում եւ այն պտղտեցնում տան շուրջը, գոմի ու տան մուօ անկիւնները լուսաւորում, խանձողներ էին տուն տանում եւ դրանով վառում տան ճրագը, նորոգում օճախի կրակը, խանձողներ էին նետում գոմն ու հաւաքունը՝ թռչուններին ու կենդանիներին ազատելով չարիքի ներգործութիւնից: Վառուող փայտերով շտապում էին իրենց այգիներն ու հանդերը եւ այնտեղ մի ամբողջ հրավառութեան հանդեսներ կազմակերպում՝ լաւ բերք ունենալու միտումով: Այսպէս նրանք տներից ու այգիներից վնասում էին նաեւ ձմրան ցրտաշունչ ու հիւանդաբեր չարքերին՝ շվոտներին, խոնջուղներին, ցաւերին եւ մնացեալ դէներին: Խարոյկը հանգելուց յետոյ, մոխիրը վեր էին նետում եւ մոխրի՝ քամու ուղղութեամբ գուշակում իրենց ապագայ կնոջ կամ ամուսնու բնակավայրը, նաեւ՝ հողի առաւել բերքատու կողմերը: Համարում էր՝ մոխիրը ապաքինող յատկութեամբ է օժտուած:

Տեառնընդառաջը կտրում էր բոլոր քառասունքները: Տեառնընդառաջի խարոյկի մօտ էին բերում նաեւ հիւանդներին, եւ նրանք նոյնպէս ենթարկուում էին կրակի ապաքինող, մաքրագործող ազդեցութեանը: Ժողովուրդը կրակն էր նետում նաեւ չարիքն ու ճախողութիւնը խորհրդանշող գանազան պարագաներ, այրում էր մագի կամ շորի ծայրը (այսօր դրանք յաճախ թղթիկներ են, որի վրայ էլ գրում են այն, ինչից կամենում են ձերբազատուել), նետում էին դրանք կրակը եւ արտասանում.

»»»

Այսբան հողատուներ որտեղի՞ց

Յովիկ Աֆեան

Արցախի վարչապետի մամուլի խօսնակ Արտակ Բեգլարեանը «Ֆեյսբուք»-ի իր էջում հրապարակել է խիստ ուշագրաւ տեղեկատուութիւն: Ըստ այդմ՝ միջազգային IPSC սոցիոլոգիական ընկերութիւնը Արցախում սոցհարցում է անցկացրել՝ պարզելու, թէ արցախցիները կո՞ղմ են հող տալուն: Պարզուել է, որ արցախցիների 99,7 տոկոսը դեմ է 7 շրջանները միանգամից Ադրբեջանին յանձնելուն, 99,4 տոկոսը դեմ է այդ շրջաններն անգամ փուլային տարբերակով Ադրբեջանին յանձնելուն, աւելին՝ 82 տոկոսը համարում է, որ եթէ Արցախին ստիպեն հող յանձնել, ապա արցախցիները պարտաւոր են զենք վերցնել եւ թոյլ չտալ այդ հողատուութիւնը: Ճիշտ է, սոցիոլոգիական հարցումն անցկացուել է այս տարուայ յուլիսին, երբ ապրիլեան վերքերը դեռ թարմ էին, սակայն չեմ կարծում, որ հիմա արցախցիների դիրքորոշումը կարող է սկզբունքօրէն կամ եականօրէն փոխուած լինել:

Այնպէս որ՝ մարդիկ իրենց հողը չեն յանձնում ու չեն յանձնելու, դուք ո՞ւմ հողն էք յանձնում կամ խօսում յանձնելու հաւանականութեան մասին: Ո՞վ ասաց, որ հողատուութիւնը խաղաղութեան հաստատման հիմքն է լինելու, եթէ անգամ միանգամից յանձնենք, 7-ն է՝ իրար հետ, մէկ օրում, ու որպէսզի ամէն ինչ համապատասխանի սովորութեանը՝ գիշերը: Խօսքն անգամ այն մասին չէ, որ Ադրբեջանը 7-ը ստանալուց յետոյ էլի է ուզելու, խօսքն այն մասին է, որ Ադրբեջանի հետ այդ մարդիկ ապրելու են՝ կողք կողքի, հարեան գիւղ-քաղաքներում, պարտադրուած խաղաղութեամբ, ի դէպ, հողատուութիւնը պարտադրուած խաղաղութիւնն է, իսկ դա պարտադրանքով չի լինում՝ գոնէ ժողովուրդների միջև:

Եւ ուրեմն՝ ասենք՝ տուեցինք, յետո՞յ: Ո՞վ է երաշխաւորում, որ արցախցին ու արդրբեջանցին խաղաղ են ապրելու, թե՛ ով որերո՞րդ նախագահը կամ համանախագահը, կամ խաղաղապահը: Ի վերջոյ, եթէ հողատուութիւնը միջպետական, միջազգային, միջժողովրդական խաղաղութեան հաստատման հիմք է կամ միջոց, ապա ինչո՞ւ հիմա հայերն ու թուրքերը /արեւմուտքի/ խաղաղ չեն ապրում, չէ՞ որ այդքան հող ենք տուել, ինչ ուզել են, տուել ենք, ինչքան ունեցել ենք, մեծ մասը տուել ենք՝ լաւագոյն մասը, երազանքի մասը: Փաստօրէն, հողատուութիւնը խաղաղութիւն չի բերում, քանի որ բոլոր պատերազմները հողի համար են, գոնէ մեծ մասը հաստատ հողի համար են եղել, մեր պատերազմները հաստատ հողի համար են եղել, բոլորը, ու մենք,

Տըրընդեզն էկաւ, մենձ գոլն ընկաւ

»»» «Ցաւի գունդն ի չար փուշը,
Չար փուշն ի բարկ կրակն,
Բարկ կրակն ի քարն,
Քարն ի Յանհատակ ծովն»

Այնուհետեւ հրաւիրում էին բարի Շահապետ ոգիներին, որպէսզի գարունը ծաղկի սրտերում ու հանդերում: Բարկ ու ջերմ Դրնդեզ մեզ բոլորիս: ■

(Ակօս)

ATTENTION Nouvelle adresse d'ARTZAKANK

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԱՍԳԱՆԳ-ի նոր հասցեն՝

**58, rue de la Terrassière
CH-1207 GENEVE**

*La case postale d'ARTZAKANK n'est plus
valable dès le 1er janvier 2017*

**ԱՐԱՍԳԱՆԳ-ի փոստարկղը ի գորտւ չէ
1 Յունուար 2017-էն սկսեալ**

բացի վերջին դեպքից, միշտ տուել ենք ու միշտ խաղաղութիւն չենք ստացել՝ տալուց էլ, չտալուց էլ, ուրեմն ինչո՞ւ տանք: Ո՞ւմ տանք, թուրքի՞ն, որը հայկական հողերի հաւաքածու ունի: Լաւ, պարզ չէ՞, որ երբ մի ազգ իր հողերը շարունակաբար տալիս է մէկ այլ ժողովրդի, միշտ՝ միեւնոյնին՝ ամէն անգամ պնդելով, որ լաւ է քիչը պահենք, քան ամբողջը կորցնենք, գալիս է մի օր, երբ այդ քիչն էլ չի լինում, տալու բան չի լինում, հողը, անգամ՝ ամենասուրբ, մանաւանդ՝ ամենասուրբը աւարտուելու առանձնայատկութիւն ունի: Մի օր, երբ միշտ տալիս ես ու երբեք չես խրատում, տեսնում ես, որ քեզ էլ չի մնացել: Նրանք, որոնց տուել ես, էլի են ուզում, ինչպէս ցոյց է տալիս պատմութիւնը: Նրանք, ովքեր երաշխաւորում էին, որ սա էլ տուր, էլ չես տայ, լուռ հետեւում են այդ դարաւոր հողագրկումիդ, ինչպէս ցոյց է տալիս նոյն պատմութիւնը:

Լաւ, այսբան հող չունենք, այսբան հողատուներ որտեղի՞ց ունեցանք... Յերիք չէ՞, խրատուել, հասկանալ եթէ անգամ չի ստացւում, գոնէ չէ՞ք յոգնել այս դարաւոր հողատուութիւնից, հող՝ խաղաղութեան դիմաց սուտ խոստումներից, անվտանգութեան երաշխիքներից, չարերի հետ բարիդրացիութիւնից, սեւին սպիտակ ասելուց, գերեզմանները՝ լաւագոյն տղերքի, հեռում թողնելուց, ու պատմական հայրենիք երազելուց:

Բերեք փոխարէնը տուն սարքենք: Ի՞նչ է շատ Յայաստանում, տան պահանջարկը, ի՞նչ հողեր են մեծամասնութիւն կազմում 7 շրջաններում, ամայի: Բերեք այդ հողերն ամայի չթողնենք, մեզ էլ՝ անտուն:

Եկեք մեզ անտուն չթողնենք... Եւ խաղաղուենք: ■

(Ապառաժ)

Hooshkaparik

La sirène arménienne *Hooshkaparik*, une créature légendaire à tête de femme et corps d'oiseau est le symbole du paradis et fut considérée au Moyen-Age comme la patronne des arts.

Ce symbolisme correspond pleinement à la boutique-galerie qui s'est ouverte l'été

passé dans la cave de l'immeuble au 7/2 de l'avenue Mashtots, à Erevan. C'est un paradis recréé par une centaine de talentueux artistes et maîtres-artisans arméniens à travers leurs œuvres originales qui y sont exposées.

Dans cette boutique spécialisée, unique dans son genre, on trouve des objets d'art appliqué et décoratif qui représentent non seulement les différents domaines traditionnels de la culture arménienne mais aussi les nouvelles technologies. Le choix des souvenirs est très vaste: bijoux, cartes, marque-pages, sacs, nappes, chapeaux, pièces de vaisselle, montres, photos, vêtements, costumes, etc.

Hooshkaparik s'est également fixé une mission pédagogique: des ateliers de broderie d'Aïntab, de Marash, de Sebastia et autres, de tapisserie et d'enluminure y sont organisés régulièrement sous la direction des meilleurs spécialistes de ces arts.

Critique d'art de formation, la directrice-fondatrice de *Hooshkaparik* **Ani Margaryan** est active depuis 4 ans dans la promotion de la culture arménienne et fait des recherches notamment sur l'art de l'enluminure et les costumes arméniens.

Ani explique les raisons qui l'ont poussée à fonder *Hooshkaparik*: "On trouve des objets artisanaux dans différentes boutiques de la ville mais les noms des artistes qui les ont fabriqués ne sont jamais mentionnés. A part cela, il est important de mettre en avant le mot d'ordre "les Arméniens achètent des objets créés par d'autres Arméniens" afin que le consommateur arménien évite d'acheter des produits importés qui sont souvent de mauvaise qualité. Nous avons beaucoup d'artisans qui peuvent nous procurer beaucoup d'objets qu'on utilise tous les jours mais il faudrait les présenter au public et créer une demande

Ցեղասպանության ընթացքին Յայեր փրկած խլամներուն նուիրում Նոր հատոր

Պոլսոյ մէջ լոյս տեսած է գրող, հրապարակախօս Պուրչին Կերչեքի նոր հատորը՝ «Յոսանքին հակառակ», որ նուիրում է Յայոց ցեղասպանութեան տարիներուն պետական բաղաբականութեան ընդդիմանալով՝ հայեր փրկած թուրքերու եւ քիւրտերու պատմութեան:

«CNN Turk»-ի սիւնակագիր Սերտար Քորունու, յատուկ անդրադարձ կատարելով հետաքրքրական այս գործին, իր յօդուածին մէջ օգտագործած է «ցեղասպանութիւն» բառը: Ան շեշտած է, որ այս նիւթը իսկապէս արժանի է ուշադրութեան, քանի որ այդ տարիներուն հայեր պաշտպանող իսլամները փաստացիօրէն վտանգի տակ կը դնէին իրենց կեանքը. սակայն Քորունու միաժամանակ նշած է, որ հայ որբեր եւ կիներ փրկող իսլամներուն մեծ մասը այդ արարքին դիմած է իր շահերը նկատի ունենալով, իսկ իսկապէս բարեսիրական նպատակներով օգնողներուն թիւը սիւնակագիրը կը համեմատէ «ովկիանոսի մէջ կաթիլ»-ի մը հետ:

Ան գրած է, որ Արեւմտեան Յայաստանի տարածքին հայ երեխաներ եւ կիներ իրենց պաշտպանութեան տակ առած քիւրտերուն մեծ մասը հետագային բռնի կերպով ամուսնացուցած եւ կրօնափոխ ըրած է աղջիկներն ու կիները, իսկ իբրեւ ստրուկ՝ աշխատցուցած տղայ որբերը: Քիչ չեն նաեւ որդեգրման միջոցով հայ երեխաներու ընտանիքներուն ունեցածքին տիրանալու պատմութիւնները:

Կերչեք իր գիրքին մէջ անդրադարձած է հայեր փրկած բազմաթիւ թուրքերու, չերքեզներու, ալպանացիներու, քիւրտերու եւ արաբներու պատմութիւններուն: Նման դէպքեր ամենէն անէլի պատահած են Տերսիմի մէջ, ուր հայ քրիստոնէականներու կողքին կը բնակէին այլեւ զազանները: Յեղինակը նաեւ փնտրած է գրուցած է հայերու փրկութեան նպաստած անձերու շառաւիղներուն հետ: ■

(Ասպարէզ)

pour leurs produits. Pour atteindre ce but, il est nécessaire d'organiser des conférences, des cours publics, des expositions, des master class, etc."

Ani Margaryan collabore aussi avec des artisans-maîtres arméniens de la diaspora. Elle donne des conférences et participe à la mise sur pied d'expositions pour des communautés arméniennes de la diaspora.

Lors de votre prochaine visite à Erevan, pensez à faire un tour chez la "sirène arménienne" à l'enseigne tirée d'un évangile illustré du 14ème siècle. Vous y trouverez des souvenirs et des cadeaux originaux 100% arméniens.

Pour plus de détails et photos visitez la page Facebook: <https://www.facebook.com/hooshkaparik> ■

COMMUNICATIONS

DECES

Madame Manouchak Avakian (mère de Edmond Avakian) survenu le 25 novembre 2016 à Sofia (Bulgarie).

Toutes nos condoléances à sa famille.

DONS**A l'occasion du 30ème anniversaire d'Artzakank****Pour Artzakank**

Fondation Topalian CHF 1'000.-
Jasmine et Avedis Kizirian CHF 100.-

A la mémoire de Mme Paris Migirdicyan**Pour Artzakank**

Ani Gürün CHF 200.-

Pour la Paroisse Sourp Hagop

Charlotte et Sogomon Setyan CHF 100.-
Faranck et Arden Sellefyan CHF 200.-
Pavline et Vahé Packard CHF 250.-
Jaklin et Onnik Kazancian CHF 200.-
Vilma et Garabed Yelegen CHF 200.-

Pour l'Ecole Topalian

Aram Gürün CHF 100.-
Arek Gürün CHF 50.-
Margrit et Mihran Lacinoglu CHF 100.-

Pour KASA

Aline et Marc Cabi-Akman CHF 100.-

Le journal Artzakank, la Paroisse Sourp Hagop, l'Ecole Topalian et KASA remercient chaleureusement les généreux donateurs.

Komitas Action Suisse-Arménie

vous invite à sa
20ème **ASSEMBLEE GENERALE**
dimanche 29 janvier 2017

Paroisse catholique de Saint-Etienne

route d'Oron 10, Lausanne
(Arrêt métro Sallaz, direction Croisettes, 5' à pied;
autoroute sortie Venness, 2')

10h-12h: **Assemblée générale** en présence
d'**Anahit Minassian**, directrice
Tous nos amis sont les bienvenus!

12h **Apéritif et repas de soutien**
adulte 40.-, enfants (+ 10) 20.-
rencontres, films et informations
sur les voyages avec **Azniv Aslikyan**,
responsable du tourisme de KASA

Merci de vous inscrire:
KASA, Rosière 7, 1012 Lausanne
Tél. 021 728 50 78
Courriel: kasa.am@kasa.am

RENDEZ-VOUS

Tous les mercredis: (du calendrier scolaire genevois): de 10h00 à 16h15, cours de l'Ecole Topalian dans les locaux de la Fondation Topalian (à côté de l'Eglise, 64, route de Troinex) pour tous les enfants de 4 à 12 ans, débutants ou avancés. Le repas de midi et le goûter sont servis sur place. Bus de ramassage scolaire à disposition.
Renseignements auprès de Nevrik Azadian au 079 827 54 43.

Tous les mercredis: (du calendrier scolaire genevois), de 14h30 à 16h30, à l'Ecole Topalian, cours de langue arménienne, pour adultes et adolescents (à partir de 12 ans). Préparation du programme de l'option arménien du baccalauréat français. Un minimum de connaissance en arménien (écriture et lecture) requise.
Renseignements: ecole.topalian@centre-armenien-geneve.ch

Tous les mercredis: (du calendrier scolaire genevois): Cours de l'Ecole de danse SANAHIN de l'UAS au Centre Arménien de Genève: de 16h15 à 21h15 selon les niveaux. Informations: christinesedef@gmail.com

Tous les vendredis: de 15h00 à 19h00, la bibliothèque et le kiosque du Centre Arménien sont ouverts au public.

Tous les vendredis: de 18h30 à 21h00: Le club d'échecs **Tigran Petrossian** accueille les joueurs, jeunes et adultes, pour une soirée d'entraînement, au 5 rue Louis-Favre. Nous offrons aussi des possibilités de cours pour débutants ou avancés. Contact: Raffi Garibian 079 200 4567, Garabed Yelegen 079 538 51 26.

Messes arméniennes
en Suisse alémanique et à Neuchâtel

Date	Heure	Lieu	Adresse
22.01.2017	14 30	St. Maria Kath. Kirche	8200 Schaffhouse SH
05.02.2017	11 45	Kath. Kirche Bernrain	8280 Kreuzlingen
12.02.2017	14 30	Röm. Kath. Kirche	8600 Dübendorf ZH
19.02.2017	15 00	Eglise St. Pierre de Cornaux	2087 Cornaux NE
26.02.2017	14 30	Röm. Kath. Kirche	9424 Rheineck SG
05.03.2017	11 45	Kath. Kirche Bernrain	8280 Kreuzlingen
12.03.2017	14 30	Kath. Kirche Nussbaumen	5415 Baden AG
19.03.2017	15 00	Eglise St. Pierre de Cornaux	2087 Cornaux NE
02.04.2017	11 45	Kath. Kirche Bernrain	8280 Kreuzlingen

www.armenische-kirche.ch
Pfr.ShnorkTchekidjian Tel: 079/704 74 87

IMPORTANT!

Dernier délai pour recevoir des articles et communications à publier dans notre prochain numéro: **15 février 2017**.
En cas de retard, veuillez prendre contact avec la rédaction **AVANT** cette date.

ԺԸՆԵԻ ԵՒ ԼԵՄԱՆ ՇՐՋԱՆԻ
ՍՈՒՐԲ ՅԱԿՈԲ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ
ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

PAROISSE DE GENEVE
REGION LEMANIQUE
SAINT-HAGOP
EGLISE APOSTOLIQUE
ARMENIENNE

ՏՕՆԱՑՈՅՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ Ս. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՅՈՒՆՈՒՐ - ՓԵՏՐՈՒՐ 2017

ԿԻՐԱԿԻ 1 ՅՈՒՆՈՒՐ - Կաղանդ եւ Տարեմուտ:
ՀԻԼԳՇԱԲԹԻ 5 ՅՈՒՆՈՒՐ - ճրագալոյց Ս.
Ծննդեան:
ՈՒՐԲԱԹ 6 ՅՈՒՆՈՒՐ - ՏՈՆԱԴԵԱՆ ԵՒ
ԱՍՏՈՒԾԱՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՅ ՅԻՍՈՒՄԻ
ՔՐԻՍՏՈՍԻ:
ՀԱԲԱԹ 7 ՅՈՒՆՈՒՐ - ՅԻՇԱՍԱԿ ՄԵՌԵԼՈՅ:
ՈՒՐԲԱԹ 13 ՅՈՒՆՈՒՐ - ՏՈՆ ԱՆՈՒՆԱՆԿՅՈՒԹԵԱՆ
ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՅ ՅԻՍՏՈՒՄԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ:
ՀԱԲԱԹ 14 ՅՈՒՆՈՒՐ - ՏՈՆ ԾՆՆՈՒԹԵԱՆ Ս.
ՅՈՒՆՈՒՐ:
ՀԱԲԱԹ 4 ՓԵՏՐՈՒՐ - Սրբոց որդւոց եւ թոռանց
Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին:
ԿԻՐԱԿԻ 5 ՓԵՏՐՈՒՐ - Առաջաւորաց պահոց:
ՀԱԲԱԹ 11 ՓԵՏՐՈՒՐ - Ս. Սարգիս Չօրավարին:
ԵՐԵՇՇԱԲԹԻ 14 ՓԵՏՐՈՒՐ - ՏԵԱՌՆԸՆԴԱՌԱՅ:
ԵՐԵՇՇԱԲԹԻ 21 ՓԵՏՐՈՒՐ - Սրբոց Ղեկնողեանց
Քահանայիցն:
ՀԻԼԳՇԱԲԹԻ 23 ՓԵՏՐՈՒՐ - ՍՐԲՈՅ ԿԱՐԴԱՆԱՆՑ
ՉՕՐԱՎԱՐԱՅՆ:
ՀԱԲԱԹ 25 ՓԵՏՐՈՒՐ - Կ. Պոլսոյ Ս. Ժողովոյն
հարիւր յիսուն Հայրապետացն 381թ.:
ԿԻՐԱԿԻ 26 ՓԵՏՐՈՒՐ - ԲՈՒՆ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆ:

ՃԱՆՉՆԱՆԸ ՄԵՐ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՆՈՒՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆՆԵՐԸ

5. ԶԱՅԱՆԱՅ. Երեց ալ կը կոչուի քահանայն. Եպիսկոպոսն կը ձեռնադրուի Ս. Միւռնոսով, կ'ընդունի Ս. Հոգւոյ շնորհը, որով կը դառնայ ժողովուրդի հովիւ եւ եկեղեցւոյ Ս. Խորհուրդները կատարող:
Քահանայական կարգը եկեղեցւոյ եօթը խորհուրդներն մէկն է որ կը կատարուի եկեղեցւոյ մէջ Ս. Պատարագի ընթացքին սեղանին առջեւ բեմին վրայ, եւ ունի եօթն աստիճան: **Դռնապանութիւն, Դպրութիւն, Երդմնեցուցութիւն, Ձահընկալութիւն, Կիսասարկաւագութիւն, Սարկաւագութիւն:** Քահանայացուն հաշմանդամ ըլլալու չէ, ունենալու է ուսում, հոգեւոր կոչում, հոգեւորական ըլլալու ձգտում:

6. Սարկաւագ. Սարկաւագին պաշտօնն է սպասաւորել Ս. Պատարագին այսինքն՝ **Վերաբերել Աւետարանը, կարդալ Աւետարան, ըսել Հաւատքի Հանգանակն եւ Ս. Խորհուրդն Ընծայարանէն վերաբերելով՝** մատուցանել պատարագիչ քահանային:
Եպիսկոպոսը կը ձեռնադրէ Սարկաւագը Ս. Պատարագի ատեն՝ անոր ձախ ուսին վրայ դնելով **Ուրար** որով կ'որոշուի եկեղեցւոյ միա պաշտօնեաններէն: Ուրարը նշան է Քրիստոսի լուծը կիսով չափ կրելուն:

Կիսասարկաւագը օգնական է սարկաւագին, անոր պաշտօնն է զգեստաւորել պատարագիչ քահանային, **դատարկ սկիհը խորհրդանոց տանիլ ու սպասաւորել Ս. Պատարագին:**

ԼՈՒՐԵՐ ԺԸՆԵԻ Ս. ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՏՕՆԱԿԱՃԱՌ - ՔԵՐՄԵՍ Ս. ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԾԽԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՄԲ

Անցնող տարիներուն պէս այս տարի եւս Շաբաթ 19 եւ Կիրակի 20 Նոյեմբեր 2016-ին տեղի ունեցաւ տարեկան աւանդական քերմեսը: Գաղութիս եկեղեցատը ու Նուկիրեայ տիկիներու զոհողութեան ու ժրաջան աշխատանքներուն շնորհիւ ունեցանք կիւթապէս ու բարոյապէս յաջողութեամբ պսակուած քերմես մը:

Այս առթիւ գեղարուեստական յայտագրին, գաղութիս Սանահին պարախումբի կողքին ունեցանք Յունական Ֆօլքլորիկ եւ Ֆլամենկօ դպրոցի գեղեցիկ պարարուեստի ներկայացումներ:

ՀԱՅԵՐԵՆ ԼԵՉՈՒԻ ԴԱՄՆԹԱՅԸ

Չորեքշաբթի 19 Հոկտեմբեր 2016-էն սկսանք Հայերէն լեզուի դասերու անցնող տարիներու պէս: Այս տարուան դասաւանդութիւնը սիրայօժար կերպով ստանձնեց Հոգ. Տ. Գուսան Կրդ. Ալճանեանը: Դասընթացքները տեղի կ'ունենան Առաջնորդարանի մեր գրասենեակին մէջ ամէն **Չորեքշաբթի ժամը 19:00-էն 21:00:**

Մասնակցութիւնը անվճար է: Մասնակցութեան համար զանգել Հայր սուրբին:

Հայր սուրբին Հեռ. 078 768 9496

7. Դպիր. Եկեղեցւոյ այս փոքր աստիճանները որոնք են, Ձահընկալութիւնը, Երդմնեցուցութիւնը, Դպրութիւնը եւ Դռնապանութիւնը եպիսկոպոսը կը շնորհէ ընծայացումներուն եւ իրենց պարտականութիւնն է, ջահերը վառել, նշխարք թխել, բաժակը պատրաստել, մարգարեական եւ առաքելական թողութիւնը կարդալ, շարականները եւ տաղերը երգել, եկեղեցւոյ դռները բանալ եւ փակել, ալել ու մաքրել եկեղեցին:

Վերջ

Պատրաստեց Գուսան Կրդ. Ալճանեան

ԹՕՓԱԼԵԱՆ ԴՊՐՈՑ ECOLE TOPALIAN

Fondation Hagop D. Topalian: Route de Troinex 64, CH-1256 Troinex (Genève)
ecole.topalian@centre-armenien-geneve.ch; www.centre-armenien-geneve.ch
Rédaction Maral Wurry

No. 28

Fête de Sourp Hagop :

C'est Noël et pour l'Ecole Topalian, Noël rime avec la fête de «St. Hagop» du nom de son généreux bienfaiteur M. Hagop Topalian. Dimanche 18 décembre 2016, les enseignantes et la direction ont convié les parents et tous les enfants de la communauté à célébrer la fête traditionnelle de Sourp Hagop.

Un beau sapin entouré de deux mannequins géants (père et mère oursin) sur la scène pour accueillir les convives.

Un très bel hommage pour les 25 ans de l'indépendance de l'Arménie, qui a débuté par la bénédiction du Révérend Père Goussan Aljanian. Ont suivi le discours de bienvenue d'Annie Mesrobian, et le mot de Madame le Ministre Plénipotentiaire Hasmik Tolmajyan, qui a expliqué l'importance de l'éducation et de l'école en Arménie et dans la diaspora, afin de porter le pays vers un avenir prospère.

Un mot d'hommage pour ce 25ème anniversaire de l'indépendance de l'Arménie écrit par Alain Navarra a été lu par Taline Favoulet (en français) et Mikael Sarkissian (la traduction faite par Valya en arménien).

Les parents étaient émerveillés par la richesse de ce programme. Des chants gestuels, des récitations, des violonistes, un tableau de chants et de danses...

Enfin, les chants de Noël prennent place afin d'accueillir Gaghand Baba (Tsmer Babi) arrivé sous une pluie de confettis, en tirant sa hotte pleine de cadeaux pour tous les enfants. «Vive Noël ! »

Une délicieuse collation préparée par l'école et les parents termine cette fête.

Un grand merci au comité des parents qui a mis en place cette belle décoration de Noël avec Nevrik.

Dates à retenir:

Carnaval à l'école

(les enfants qui le souhaite peuvent venir déguisés)
Mercredi 22 février 2017

Les Vacances scolaires

reprise des cours à l'école Topalian le 11.01.2017
Vacances de février
du lundi 13 février au vendredi 19 février 2017

Pour la bonne organisation du ramassage scolaire ainsi que du déjeuner de midi,
veuillez avertir l'école en cas d'absence de votre enfant au plus tard la veille en contactant :
Bus: M. Onisto 0792008591 ou Mme Onisto 0794386223
Mme Nevrik Azadian 022.7431780/ 0798275443

Չուիցերախայ Միութիւն Union Arménienne de Suisse

Vœux du comité de l'Union Arménienne de Suisse

Chers membres, chers amis, chers compatriotes,
Le comité de l'Union Arménienne de Suisse vous souhaite
une très bonne année 2017, pleine de projets, de
rencontres et de belles surprises.

Que 2017 puisse apporter à toutes et à tous, la paix, la
santé et la sérénité.

RÉVEILLON 2017 ԱՍԱՆՈՐ 2017

Plus de 150 personnes (la capacité totale de la salle)
étaient présentes dans la salle des banquets de l'hôtel
Warwick de Genève pour réveillonner ensemble et
accueillir à bras ouverts l'année 2017.

Une fois de plus et avec beaucoup de plaisir et de fierté,
l'UAS a pu réunir des personnes venant des 4 coins de
notre pays la Suisse, d'Annecy, d'Aix les bains, de Lyon,
même de Paris en France, et avec beaucoup de surprise,
une famille des Pays-Bas, de passage à Genève qui a
souhaité se joindre à nous pour profiter de la chaleureuse
ambiance arménienne de notre soirée.

La danse avec la bonne musique d'Alexandre Shirinyan et
son orchestre, un très bon repas de fin d'année, un service
impeccable et une excellente ambiance étaient au rendez-
vous. Les convives ont pu danser jusqu'à 2 heures du
matin avant de se quitter en bonne humeur, se souhaitant
mutuellement une bonne année 2017 et se donnant
rendez-vous à l'année prochaine pour le Réveillon 2018.

Une surprise de taille pour les présents était la présence de
Lévon Minassian, le joueur de doudouk de grand renom qui
nous a fait l'honneur d'interpréter 2 morceaux de son
répertoire qui ont été fortement appréciés par le publique.

L'UAS a d'ailleurs la grande joie d'annoncer son soutien au
concert de Lévon Minassian qui aura lieu le **11 mars 2017**
à l'Alhambra de Genève. Billets en vente à la maison des
arts de Grutli et sur le site de la billetterie de la ville de
Genève.

Derrière chaque succès, il y a toujours une équipe qui se
consacre sans hésitation à la réussite de l'évènement.

L'Union Arménienne de Suisse souhaite remercier ses
fidèles amis qui sont toujours à ses côtés et qui la
soutiennent pour l'organisation de ces évènements
rassembleurs de la communauté.

Photo Grant Akopyan

Samedi 12 novembre 2016, nous avons
organisé une soirée de cinéma avec la
projection du dernier film de Serge
Avedikian «Celui qu'on attendait». Le
film a eu beaucoup de succès et de
retours positifs des participants.

De ce fait notre comité souhaite organiser des projections
périodiques régulières de films arméniens.

Rappel : L'Union Arménienne souhaite vous
rappeler la tenue de la 11e édition des **jeux
sportifs intercommunautaires arméniens**
qui auront lieu du **14 au 17 avril 2017** à
Genève.

Nous profitons de cette occasion pour inviter toutes les
personnes intéressées souhaitant faire partie des équipes
de l'UAS de s'annoncer en écrivant à notre adresse email :
info@uas-games.ch

Entraînement des équipes, tous les dimanches à partir de 8
janvier 2017.

Réservez la date – Save the date

- 21.01.2017 : Atelier de cuisine arménienne*.
- 02.02.2017 : Conférence sur le tourisme en Arménie.
- 11.02.2017 : Retour sur une expérience à TUMO*.
- 16.02.2017 : Conférence sur le Temple de Garni.
- 25.02.2017 : Pareguentan (Carnaval) 2017.
- 03.2017 : Soirée cinéma arménien*.

* La date sera confirmée ultérieurement